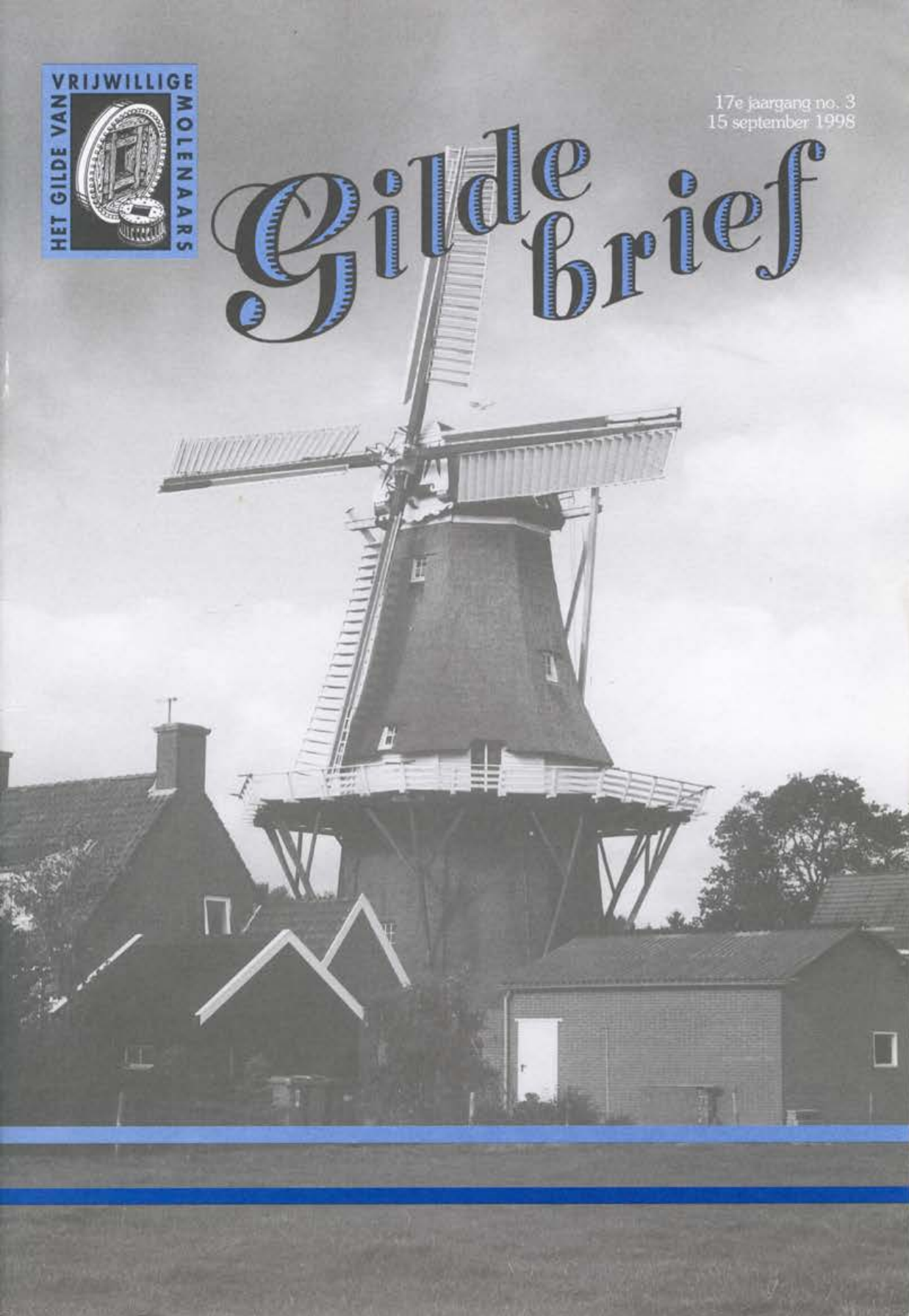


Gildebrief



DE GILDEBRIEF

De Gildebrief is het verenigingsblad van het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GvVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december. De oplage is 1850 stuks.

De redactie is verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GvVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactie-adres verkrijgbaar.

Bestuur van het GvVM

G. (Gerard) Sturkenboom, voorzitter
Bisschop Armoutlaan 14
5591 BL Heeze, tel. 040-2262602

H. (Henk) Demoet, vice-voorzitter
Schimmelpenninckstraat 37
5121 HM Rijen, tel. 0161-222059

B.A. (Boudewijn) van Weel, secretaris
Nwe Bussumerweg 92
1272 CK Huizen, tel. 035-5251695

G.W.M. (Gerard) Barendse, penningmeester
Beatrixstraat 79
2685 BH Poeldijk, tel. 0174-245580

A. (Bert) van Uffelen, examencoördinator
Valkenlaan 8
7905 AA Hoogeveen, tel. 0528-271991

A. (Andreas) de Vos, coördinator afdelingen
Meyersloot 35
1831 EB Koedijk, tel. 072-5617648

M.A.P. (Tinus) Verwijmeren, redactie Gildebrief
Sytwinde 148
2631 GW Nootdorp, tel. 015-3109646

Ledenadministratie GvVM

E.N. (Evelien) Pouw-Schipper
Zwarteweg 70
1412 GE Naarden, tel. 035-6945428

Rekeningnummer GvVM

Postbank(giro) 2144780 ten name van het
Gilde van Vrijwillige Molenaars te Poeldijk

'Molenbiotoop' - Aangelegenheden

Meldpunt: De Hollandsche Molen
Sarphatistraat 634
1018 AV Amsterdam
telefoon 020-6238703
telefax 020-6383319

Molenaarsverzekeringen (via het GvVM)

Contactpersoon: J. (Jan) van Loenen
Arendshorst 34
3772 RV Barneveld, tel. 0342-490894

Bliksemafleidercontrole

Contactpersoon: D.J. (Dick) Abelskamp
Laan 1940-1945 2
7231 GL Warnsveld, tel. 0575-525068

Redactie Gildebrief

P.J. (Peter) de Moes, G.J. (Gerrit) Pouw,
M.A.P. (Tinus) Verwijmeren, J. (Jan) van der Vlies
Redactieadres: p/a J. van der Vlies
Maaskade 77a, 3071 ND Rotterdam, tel. 010-4112299

c 1998 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Nwe Bussumerweg 92, 1271 CK Huizen.

Kopij voor het volgende nummer moet vóór
1 november 1998
in het bezit van de redactie zijn.

IN DIT NUMMER

pagina

't Gaande werk	1
Jaarverslag 1997	1
Restauratie 'Ceres'	6
Restauratie 'De Hoop'	8
Westlands Molenboekje	9
Nationale Molendag	10
Bestuursexcursie	15
Actie Magma 2000	16
NMD in Zeeuws-Vlaanderen	17
Friese Molendag	21
Molendag Tielerwaard	21
Peellandse Molendag	23
7 juni 1997 (voor 't laatst)	23
Nogmaals de hoep	24
De Zaanse rouwtraditie	27
Belgische molenaarscursus	28
Poldermolens Schelluinsevluit	29
Risicobeheer Molens	31
Geslaagden voorjaar 1998	31

Bij de voorplaat:
De 'Paiser Meul' te Peize - 100 jaar oud.

't Gaande Werk

Op het moment, dat ik dit schrijf is het eind juli, vakantietijd dus. Zo heb ik geen mogelijkheid om in te gaan op de inhoud van deze Gildebrief, omdat ik ten tijde van de redactievergadering niet in het land ben. Daarentegen is het een goede gewoonte om op enkele bestuurszaken in te gaan.

Zo kan ik als het meest positieve nieuws melden, dat onze penningmeester, Gerard Barendse, weer is opgeknapt. Na een lange periode van ziek zijn en het ondergaan van veel onderzoeken in het ziekenhuis is hij weer terug als actief bestuurslid. Ondanks alle fysieke problemen heeft Gerard de noodzakelijke activiteiten als penningmeester vervuld, hetgeen wij zeer waarderen.

Inmiddels zijn we als bestuur in de nieuwe samenstelling weer enkele maanden (dus in de volledige bezetting) bezig. Andreas de Vos heeft de regie van het Handboek Afdelingsbesturen, het "naslagwerk" voor de afdelingsbesturen, overgenomen. Hij heeft daarmee de taak van contactpersoon voor de afdelingen op zich genomen. De andere "nieuweling", Tinus Verwijmeren, is de nieuwe PR-man. Hij is tevens de redactie van de Gildebrief en de lesstofcommissie gaan versterken. Tenslotte is de taak van de examencoördinatie overgenomen door Bert van Uffelen. Hij heeft inmiddels de najaarsronde ingezet.

Deze herverdeling van taken kost natuurlijk de nodige tijd en inspanning. Het nieuwe bestuur heeft de inwerkperiode achter de rug en gaat zich nu volledig richten op haar taken. Al met al was het voorval tijdens de algemene ledenvergadering op 4 april jl. een onprettige start voor het nieuwe bestuur. De gehele vergadering, met zo'n 100 leden, werd geconfronteerd met een zaak, die speelde tussen Gerrit Pouw en het bestuur en die op dat moment nog niet was uitgepraat. Geen reden dus om hiermee de ledenvergadering te confronteren. Dat is

helaas toch gebeurd, hetgeen bij alle aanwezigen heeft geleid tot veel verwarring en een "onprettige" herinnering aan de jaarvergadering. Inmiddels heeft het bestuur in een "open" gesprek met Gerrit Pouw de voorgeschiedenis en de ontstane situatie besproken. Het resultaat is, dat Gerrit zijn - gewaardeerde - diensten zal blijven verrichten voor de lesstofcommissie.

Het bestuur blijft echter bij haar beslissing om als lesstof voor de watermolenaarsopleiding kopieën beschikbaar te stellen uit de diverse boeken, naar welke in de opleidingsmodules is verwezen. Nog steeds vindt het bestuur dit de meest efficiënte manier van het beschikbaar stellen van lesstof aan een kleine groep leerlingen. Inmiddels hebben we van de belangrijkste uitgevers toestemming gekregen en kunnen de watermolenaarsleerlingen binnenkort hun "eigen" lesboek bestellen. Het bestuur vindt dit, gezien de omstandigheden, een goede oplossing voor in ieder geval de watermolenaarsleerlingen, om wie het vooral te doen was. Voor het overige kent deze "rondvraag" (zoals het in de jaarvergadering naar voren werd gebracht) geen winnaars, maar dat telt in dit geval niet. Alle betrokkenen zullen zich in ieder geval weer inspannen voor het Gilde. Dat telt!

Gerard Sturkenboom, voorzitter

N.B. Gerrit Pouw, zelf redactielid van de Gildebrief, heeft aan de overige leden van de redactie laten weten, dat hetgeen hierboven in "'t Gaande Werk" is gesteld over zijn conflict met enkele bestuursleden aangaande de watermolenaarscursus, geen recht doet aan de status quo van dat conflict en dat hij hierop, indien dat dan nog nodig is, in het decembernummer van de Gildebrief (98/4) zal reageren - red.

Jaarverslag 1997 van het GvVM

Jubileumjaar

1997 heeft op velerlei manieren in het teken gestaan van het 25-jarig bestaan van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Naast de ruime aandacht, die er in de Gildebrief aan het 5de lustrum is besteed, is het jubileum aan de orde geweest in een aantal bestuursvergaderingen en met name in de jaarvergadering, waarvan het middag gedeelte geheel aan de jubileumviering was gewijd. Maar ook in de media heeft het jubileum voor extra publiciteit gezorgd. Zo wisten de gezamenlijke Groninger molenorganisaties zelfs de landelijke pers te halen met hun ledenwerfactie, die in de vorm van openbare lessen op een aantal molens is gehouden - een initiatief dat ongetwijfeld in andere provincies navolging zal vinden. De plaatselijke pers heeft zich ook niet onbetuigd gelaten; een aantal vrijwilligers heeft

het jubileum aangegrepen om de vereniging voor het voetlicht te brengen.

Op uitnodiging van het bestuur zijn de oprichters van het GvVM op 10 april in Leiden bijeengekomen, om de bijzondere bijeenkomst in oktober 1967 te gedenken. In een pannenkoekenrestaurant werd 30 jaar geleden het idee besproken om de molens door vrijwilligers in bedrijf te houden. Achteraf gezien hebben de molenvrienden bij die gelegenheid het fundament voor het Gilde gelegd. De officiële oprichting van de vereniging zou op 15 april 1972 plaatsvinden.

De feestvreugde van het jubileum werd in november overschaduwd door het bericht van het overlijden van Jan Kurver. In hem heeft het GvVM een oprechte molenvriend verloren, die zich als lid van het afdelingsbestuur Utrecht/'t Gooi, van de redac-

tie van de Gildebrieff en van de lesstofcommissie jarenlang voor het Gilde heeft ingezet. Het was hartverwarmend, dat er tijdens de begrafenisplechtigheid een grote vertegenwoordiging van het GvVM aanwezig was om Jan de laatste eer te bewijzen.

Ledenbestand

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars heeft in het jubileumjaar een flinke groei doorgemaakt. Dit kan worden opgemaakt uit de gegevens die Eveline Pouw-Schipper over de ledenadministratie heeft verstrekt. Op 31 december 1997 was de samenstelling van het ledenbestand als volgt:

Ledenbestand GvVM	1997	1996	+/-
leden in opleiding	726	630	96
geslaagde leden	737	714	23
instructeurs vakmolenaars	24	25	-1
donateurs	71	70	1
speciale donateurs	131	116	15
ereleden	6	5	1
totaal	1695	1561	135

Overzicht van het ledenbestand per
31 december 1997

De categorieën 'leden in opleiding' en 'geslaagde leden' kunnen vanwege de nieuwe watermolenaarsopleiding nog verder worden onderverdeeld. Naast de gediplomeerden voor de windmolenaarsopleiding konden er in het verslagjaar voor het eerst vijf geslaagde leden voor de watermolenaarscursus worden opgenomen.

Bestuur

Het bestuur ¹⁾ kwam in het verslagjaar 11 maal bijeen voor de maandelijkse bestuursvergaderingen. Daarnaast zijn er twee speciale bijeenkomsten belegd, waarin het bestuur zich heeft kunnen bezinnen op de doelstellingen en het beleid van de vereniging. Deze extra vergaderingen zijn nodig gebleken, aangezien er in de gebruikelijke vergaderingen onvoldoende gelegenheid is om hierover uitgebreid met elkaar van gedachten te wisselen. Gerard Barendse moest in de tweede helft van het jaar wegens ziekte verstek laten gaan. Hij is voor onderzoek lange tijd in het ziekenhuis opgenomen geweest. Gelukkig was hij daarbij in staat het merendeel van zijn werkzaamheden vanuit zijn ziekbed te verrichten.

Voor de brede bestuursvergaderingen ontvingen Eveline Pouw-Schipper (ledenadministratie), Dirk-Jan Abelskamp (afdeling Gelderland), Dick Jan Braay, Jan Kurver, Gerbrand de Vries (molenbiotoop) en Eric Zwijnenberg (DHM) een uitnodiging. Zwijnenberg is als toehoorder bij de Gildevergaderingen opgevolgd door Eric Ellinger, die als diens opvolger in het bestuur van DHM is benoemd.

Vanwege de grote afstanden, die sommige bestuursleden voor de bestuursvergaderingen moesten afleggen, is besloten voortaan niet langer bij de bestuursleden thuis maar op een centrale plaats te gaan vergaderen. Als nieuwe locatie is gekozen voor Motel Maarsbergen en daarnaast kan het bestuur ook gebruik maken van de molen te Maarsbergen.

Examens

Uit het overzicht, dat examencoördinator Jan Spruit van de examens, die in 1997 werden gehouden, heeft opgemaakt, blijkt, dat de examencommissie van DHM in totaal 39 kandidaten heeft geëxamineerd tijdens 12 examendagen. Tijdens de 7 dagen, waarop de voorjaarsexamens werden afgenomen, slaagden er 22 kandidaten. Bij de najaarsexamens werd gedurende 5 dagen bij 10 kandidaten beoordeeld, of men over voldoende kennis en vaardigheden beschikte. Dit bleek bij 7 kandidaten het geval te zijn. Het slagingspercentage van deze examens bedraagt: 84,6% (1996: 72,7%).

Als resultaat van de laatste examenronde is het totaal aantal gediplomeerde vrijwillige molenaars gekomen op 968. Dit betekent naar alle waarschijnlijkheid, dat één van de examenkandidaten in 1998 in aanmerking komt voor het duizendste diploma!

Verzekeringen

In 1997 heeft Jan van Loenen in totaal 1326 (1296) certificaten voor de Gildeverzekeringen afgegeven. In begin van het jaar werden er 666 (662) voor de ongevallenverzekering en 660 (634) voor de WApplus-verzekering uitgeschreven; een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar.

Voor een aantal schadegevallen behoefde de WApplus-verzekering niet te worden aangesproken, maar bleek het mogelijk de schade - na overleg met de molenaar - op de eigen particuliere verzekering te verhalen. Van Loenen stelt daarom in het jaarverslag voor te onderzoeken, of de verzekeraar de afhandeling zelf ter hand kan nemen, zonder dat de molenaar in actie hoeft te komen.

Bliksemafleidercontrole

In het verslagjaar werden er door de werkgroep bliksemafleidercontrole 28 molens gecontroleerd, waarvan maar liefst 21 molens in de provincie Utrecht. Dit betekent, dat de nieuwe controleur voor de regio west, de heer H.P. van den Bosch, het meteen erg druk heeft gehad. Hij is de opvolger van L. Oostrom, die jarenlang als regio-controleur actief is geweest in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht. Het bestuur heeft de heer Oostrom als dank voor de werkzaamheden een attentie aangeboden. De andere controleurs, de heren D. Koens, J.W.M. Höppener en J.H. Vink, hebben de andere molens voor hun rekening genomen. De heren Höppener en Vink werken als team en verzorgen de regio zuid.

Volgens de coördinator van de werkgroep, de heer D.J. Abelskamp, blijft het aantal controles achter bij de verwachting. Net als in voorgaande jaren zijn de te hoge weerstand tussen de roeden onderling en tussen de roeden en de askop, alsmede de

slechte verbindingen van onderdelen van de installatie, veel voorkomende gebreken. Gebreken, die de molenaar - na vaststelling door de controleur - overigens gemakkelijk zelf kan verhelpen. Maar voorkomen is beter.....

Ledenvergadering

De ledenvergadering vond plaats op zaterdag 5 april in een zaal van Hotel Haarhuis te Arnhem. Van de huishoudelijke agendapunten nam de ingewikkelde bestuursmutatie de meeste tijd in beslag. In de samenstelling van het bestuur kwam een wijziging ten gevolge van het aftreden van Dick Jan Braay, die na ruim vier bestuurstermijnen de tijd gekomen achtte om zijn functie neer te leggen. Als blijk van waardering voor zijn verdiensten voor het GvVM werd de afgetreden voorzitter tot erelid van de vereniging benoemd. In de door het aftreden van D.J. Braay ontstane vacature is H. Demoet gekozen, die zich binnen het bestuur met name zal gaan bezighouden met de opleiding. Tot slot werd Gerard Sturkenboom benoemd tot nieuwe voorzitter van het Gilde.

De vergadering ging akkoord met een aantal wijzigingen, die in de Statuten en in het Huishoudelijk Reglement moeten worden aangebracht in verband met de nieuwe watermolenaarscursus.

Het middagprogramma stond geheel in het teken van het 25-jarig bestaan van de vereniging. Begonnen werd met de onthulling van het presentatie-

scherm, waarmee het GvVM zich tijdens vergaderingen, tentoonstellingen en dergelijke kan presenteren. Het scherm is vervaardigd door vrijwillig molenaar en grafisch vormgever Derk Jan Tinga. Vervolgens was het woord aan de heer A.L.L.M. Asselbergs, de directeur van de RDMZ, die in een toespraak stilstond bij de rol van de vrijwillige molenaars in het molenbehoud. De heer Asselbergs kreeg daarna het eerste exemplaar van de speciale editie van het Nederlands Molenbestand uit handen van Eric Zwijnenberg. Alle Gildeleden hebben het Molenbestand als jubileumgeschenk ontvangen.

Andere sprekers waren de heren C. de Groot van DHM, G.J. Luijendijk van de Monumentenwacht, A.E. van der Voet van het AKG en L. Vellekoop namens de examencommissie van DHM.

Ter gelegenheid van het verschijnen op videoband van de film *Stoere Werkers* werd een gedeelte van deze historische beelden vertoond. Het commentaar is ingesproken door Evert Smit, die voorafgaand aan de vertoning de geschiedenis van de film nog eens uit de doeken deed.

De vergadering werd afgesloten met de uitreiking van de Biotoopprijs 1997 aan Gebrand de Vries. De prijs is aan hem toegekend voor de wijze, waarop hij zich jarenlang voor de molenbiotoop heeft ingezet; aanvankelijk op lokaal niveau en na indiensttreding bij DHM als centraal meldpunt voor de biotoopproblematiek van de Nederlandse molens.



*Horatio,
er is meer over molens!*

Kent u de **MOLENWERELD** ook al? Het onafhankelijke maandblad boordevol molens en aanverwante zaken als:

- Actualiteiten
- Over mensen en molens
- Molengeschiedenis
- Taal en cultuur
- De molenbiotoop
- Techniek en bedrijf
- Molenbehoud
- Opinie

Niemand met belangstelling voor molens mag de Molenwereld missen; het tijdschrift dat de kennis erover wil verdiepen en verbreden, kennis die een vrijwillige molenaar zeker te pas komt; en dat elf maal per jaar in minimaal 24 pagina's op A4-formaat en rijk geïllustreerd. Vraag snel een gratis proefnummer plus meer informatie aan!!!!

Stichting Molenwereld

Antwoordnummer 12104 - 2740 WD Moerkapelle
tel. 0566-621086, fax 079-5931303

Jaarlijks overleg DHM/GvVM

Het jaarlijks gezamenlijk overleg tussen het bestuur van De Hollandsche Molen en het Gildebestuur werd gehouden op dinsdag 15 april te Eemnes. Er is van gedachten gewisseld over de voortgang in een aantal lopende zaken, zoals de Biotoopwacht, het overleg inzake Friesland, de molencursus voor de Monumentenwacht en de Nationale Molendag. Met betrekking tot de voorgenomen wijziging van de datum, waarop de molendag wordt gehouden, is duidelijk geworden, dat hierover nog geen definitieve beslissing is genomen. Met de uitgave van de seizoenskrant Nederland-Molenland kon de beoogde verbreding in de belangstelling voor molens worden gerealiseerd. In verband met de nieuwe watermolenaarscursus is gesproken over de examens en de aanpassing van het modelcontract. Ten behoeve van de invulling van toekomstige vacatures heeft de examencommissie behoefte aan een reservoir van geschikte kandidaten. Het GvVM is gevraagd kandidaten voor te dragen, die op termijn als regio-examinator kunnen gaan fungeren. Het bestuur wil graag aan dit verzoek voldoen en zal mogelijke kandidaten benaderen.

En natuurlijk was er ook aandacht voor het jubileum van het GvVM, dat op de dag van het overleg precies 25 jaar geleden werd opgericht, en voor het feit dat DHM in 1998 haar 75-jarig bestaan zal gaan vieren.

Nationale Molendag

De 25ste Nationale Molendag vond plaats op zaterdag 10 mei en werd gekenmerkt door goede weersomstandigheden: een goede maalwind voor de molenaars en zonnig weer voor de bezoekers. De voorzitter van de werkgroep Nationale Molendag, de heer J. Faber, heeft in de Gildebrief uitgebreid verslag gedaan van de verschillende activiteiten, die de molenaars hadden georganiseerd. Uit de ingestuurde enquêteformulieren heeft de werkgroep opgemaakt, dat er minstens 688 (627) molens hebben meegedaan en dat er ongeveer 35000 bezoekers op de molens zijn afgekomen. Het aantal deelnemende molens neemt nog steeds toe; in de provincie Utrecht was zelfs 94% van de molens op de molendag in werking!

De door de werkgroep voorgestelde loskoppeling van Landelijke Fietsdag is voorlopig minder actueel, nu er ten gevolge van de campagne Nederland-Molenland gedurende een aantal maanden aandacht voor de molens kan worden gevraagd. De molendag kan in dit kader gezien worden als het begin van het seizoen.

Publicaties

De 16de jaargang van de Gildebrief bestond uit maar liefst 132 pagina's. De omslag van het eerste nummer was vanwege het jubileum in meerkleuren-druk uitgevoerd. In een groot aantal artikelen is aandacht besteed aan het jubileum van het Gilde. Zo heeft Peter de Moes zich in de geschiedenis van het GvVM verdiept, hetgeen geresulteerd heeft in een reeks artikelen over de begintijd van het Gilde, de gang van zaken tijdens de opleiding en een overzicht met de resultaten van de examens die in de

afgelopen 25 jaar zijn afgenomen. Daarnaast bleek de weersituatie op zaterdag 7 juni, die voor veel vrijwillige molenaars een bijzondere ervaring is geweest, voor molenaars aanleiding om in de pen te klimmen. Voorts werden de lezers geïnformeerd over een aantal regionale activiteiten, zoals provinciale molendagen en excursies.

Naast deze gebruikelijke publicaties heeft het GvVM in 1997 een speciale editie van de 10de druk van het Nederlands Molenbestand uitgegeven, die als jubileumgeschenk aan alle leden is toegestuurd. Als aanvulling op de moleninventarisatie is een katern toegevoegd met een actueel overzicht van de gediplomeerde vrijwillige molenaars, die momenteel op een molen actief zijn.

In december verscheen het eerste gedeelte van hoofdstuk 6 over het gaande werk, dat vanwege de omvang in twee delen moest worden opgesplitst. Het tweede gedeelte zal in 1998 worden uitgegeven, eventueel - indien daarvoor voldoende middelen zijn - aangevuld met ander materiaal.

Als gevolg van het overlijden van Jan Kurver is er in de redactie ²⁾ van de Gildebrief en in de lesstofcommissie ³⁾ een vacature ontstaan. Het bestuur zal zich erover beraden op welke wijze deze functie kan worden vervuld. In verband met het aangekondigde aftreden van Peter de Moes streeft het bestuur ernaar een ander bestuurslid in deze functies te benoemen, waardoor de directe communicatie gehandhaafd kan blijven.

Watermolenaarscursus

Tijdens de ledenvergadering op 5 april 1997 zijn de wijzigingsvoorstellen voor de Statuten en voor het Huishoudelijk Reglement goedgekeurd, die het bestuur heeft voorgesteld in verband met de nieuwe watermolenaarscursus.

De eerste examens zijn afgenomen op 22 juli op de Kasteelmolen te Elsloo. Alle vijf kandidaten zijn die dag geslaagd. Naar aanleiding van deze eerste examendag heeft de werkgroep ⁴⁾ de opleiding en het examen geëvalueerd en is de cursus op enkele punten aangepast. In de samenstelling van de werkgroep kwam verandering ten gevolge van het terugtreden van de heer J. Derckx, die vanwege tijdgebrek voor de commissie moest bedanken.

Vanuit het land is er veel belangstelling voor de watermolenaarscursus getoond. Met name vanuit Overijssel, waar een speciale voorlichtingsavond werd georganiseerd op initiatief van het afdelingsbestuur en de Stichting de Overijsselse Molens.

Overleg met de RDMZ

In het verslagjaar heeft het bestuur tweemaal met de directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) gesproken. Op 15 januari vond het overleg plaats, dat oorspronkelijk voor 4 november 1996 stond gepland. Tijdens dit gesprek is gesproken over de meerjarenbegroting en de mogelijkheid tot het aanvragen van projectsubsidies, waarmee extra middelen kunnen worden verkregen voor extra activiteiten. Met betrekking tot de uitgave van het jubileumgeschenk heeft de RDMZ het GvVM een garantiesubsidie toegezegd. Voorwaarde voor deze subsidie was, dat het bestuur een aantal fond-

sen moest benaderen ter verkrijging van financiële steun voor de realisatie van de jubileumprojecten (molenbestand en presentatiescherm). Deze fondswerving is helaas zonder resultaat gebleven.

In de tweede bijeenkomst op 18 september is de begroting voor 1998 besproken en aangegeven, welke bijdrage het Gilde in de komende jaren van de Rijksdienst kan verwachten.

Contactdag voor de afdelingen

Op zaterdag 1 november werd de jaarlijkse contactdag voor de afdelingen gehouden in Utrecht. Aanwezig waren leden van de afdelingsbesturen, leden van de examencommissie, Jan van Loenen en het bestuur. Plaats van bijeenkomst was dit jaar de zaagschuur van de in herbouw zijnde molen De Ster. Op de agenda stonden de door de deelnemers ingediende agendapunten. Er werd o.a. gesproken over de moeilijkheidsgraad van de opleiding, de Gildeverzekeringen, een procedurevoorstel voor de aanmelding van nieuwe leden en de privacy van de Gildeleden.

Monumentenwacht

Ter afronding van de speciale molencursus voor de Monumentenwacht is er op 16 en 18 april een toets afgenomen bij de deelnemende monumentenwachters. De toets vond plaats op molen Jan van Arkel te Arkel en werd afgenomen door de heer L. Vellekoop en een gediplomeerd vrijwillig molenaar die tevens monumentenwachter is. De monumentenwachters, die de cursus met voldoende resultaat afronden, hebben een certificaat ontvangen, dat

werd uitgereikt op de technische dag van de Monumentenwacht.

Zoals eerder al is opgemerkt, hebben de monumentenwachters de cursus als positief ervaren. Dankzij de door Gerrit Pouw verzorgde cursus kon er een kwaliteitsverbetering van de inspectie worden gerealiseerd, die de molens ongetwijfeld ten goede zal komen.

Als gevolg van de verwachte groei van de Monumentenwacht is het waarschijnlijk, dat de cursus een vervolg zal krijgen. Dit zal ook in België het geval zijn; de Monumentenwacht Vlaanderen heeft belangstelling voor een speciale molencursus getoond. Het bestuur zal bezien, op welke wijze deze cursus voor onze zuiderburen kan worden verzorgd.

Friesland

Het overleg met het bestuur van het Gild Fryske Mounders is in een beslissingsfase gekomen. Na het gezamenlijk overleg op 9 december 1996 te Zwolle, waarbij DHM en De Fryske Mole (DFM) waren betrokken, hebben het bestuur van het Gild Fryske Mounders (GFM) en het Gildebestuur het beraad tezamen voortgezet. Uitgaande van de punten, waarover op 9 december in het vierpartijenoverleg overeenstemming is bereikt, is er gesproken over de wijze waarop de samenwerking tussen de beide molenaarsverenigingen gestalte kan krijgen. Hier toe is er op 16 april te Ens en op 26 mei te Nulde gesproken met delegaties van het GFM en het afdelingsbestuur Friesland. Dit overleg heeft geresulteerd in een overeenkomst, waarin o. a. is bepaald dat met ingang van 1 januari 1998:

- het GFM en het GvVM een samenwerkingsverband aangaan dat onder de naam 'Gild Fryske Mounders, afdelingsbestuur Friesland van het Gilde van Vrijwillige Molenaars' zal gaan functioneren;
- er in Friesland één molenaarsopleiding zal zijn, die wordt afgesloten met een examen dat zal worden afgenomen onder verantwoordelijkheid van De Hollandsche Molen;
- de leermeesters van het GFM de status van 'instructeur' zullen krijgen, en de Friese molenaars, die in het bezit zijn van een Fries diploma, bij het GvVM de status 'geslaagd lid' kunnen krijgen.

Alvorens tot ondertekening kon worden overgegaan, is het concept van de samenwerkingsovereenkomst ter goedkeuring voorgelegd aan de ledenvergadering van het afdelingsbestuur Friesland, die hiermee in haar vergadering op 30 oktober heeft ingestemd. Tijdens de ledenvergadering van het GFM, die op 14 november werd gehouden, bleek een meerderheid van de aanwezige leden zich in het voorstel te kunnen vinden.

Het bestuur heeft goede hoop, dat de overeenkomst binnenkort kan worden ondertekend.

Overleg met het AKG

Naar aanleiding van een voorval op de molen te Gorinchem heeft een delegatie van het Gildebestuur op 10 november met het bestuur van het AKG gesproken. Uiteindelijk bleek de commotie over de kwaliteit van het maaisel, die op grond van een

Molenstenen

**Zowel met zachte uitslag
als massieve, kunnen wij u
naar keuze leveren.**

Onze maalstenen worden vakkundig afgewerkt, vooral het scherpen en het goed onder de rij brengen.

Ook voor nieuwe Duitse blauwe stenen, kunst- en sierstenen kunnen wij u van dienst zijn.

Voor verdere inlichtingen graag bereid.

H.J.A. van Vugt

Molensteenfabriek

Zomereik 10, 5682 HH Best

Telefoon 0499-395454

krantenartikel was ontstaan, op een misverstand te berusten. Daarnaast is er van gedachten gewisseld over de HACCP, waarvoor het GvVM een werkgroep in het leven heeft geroepen. De opdracht van deze werkgroep is te onderzoeken, welke gevolgen de nieuwe warenwet voor de vrijwillige korenmolenaars heeft. De beroepsmolenaars hebben zich al in de nieuwe regelgeving verdiept en hebben maatregelen genomen om aan de strenge eisen te voldoen.

Als resultaat van het overleg hebben de beide besturen de wens uitgesproken te komen tot een nauwere samenwerking, waarbij de kwaliteitsbewaking een belangrijk onderwerp zal zijn.

Bestuursexcursie

De bestuursexcursie kon door omstandigheden niet op de gebruikelijke wijze worden gehouden. Het bezoek aan een afdeling vindt doorgaans plaats in het voorjaar, maar moest worden uitgesteld vanwege het feit, dat de afdeling Noord-Brabant haar jaarlijkse contactavond in het najaar houdt. De excursie stond gepland voor vrijdag 14 en zaterdag 15 november.

Op vrijdag 14 november was het voltallige bestuur aanwezig bij de contactavond in Moergestel. Na het huishoudelijk gedeelte stond er een dialoog op het programma over de molens in de Langstraat.

De voor de 15de georganiseerde rondrit door de provincie kon geen doorgang vinden in verband met de begrafenis van Jan Kurver. Er werd een nieuwe afspraak gemaakt voor zaterdag 20 december, de dag na de bestuursvergadering te Heeze. Onder begeleiding van leden van het afdelingsbestuur heeft het bestuur een aantal molens in Midden- en West-Brabant bezocht. 's Morgens werd een bezoek gebracht aan de molens te Moergestel, Made, Leur en Hilvarenbeek. Behalve molen De Doornboom heeft het bestuur in Hilvarenbeek het

aanpalende museum bezocht, waar het een voortreffelijke lunch kreeg aangeboden. Na dit aangename oponthoud reden wij naar de standerdmolen te Sprang-Capelle, om vervolgens langs een aantal molens in het Land van Heusden en Altena naar het vestingstadje Woudrichem te gaan voor een bezoek aan de herbouwde molen Nooitgedagt. Het bestuur heeft de excursie als bijzonder zinvol ervaren.

Korenmolenaarscursus '97

De korenmolenaarscursus is een samenwerkingsverband van het AKG en het GvVM. Voor de cursus hadden zich in 1996 15 personen aangemeld. Na de toelatingstoets konden er van hen acht als cursist worden toegelaten tot het theorie- en praktijkgedeelte. Tijdens de ledenvergadering van het GvVM op 4 april 1998 zullen de certificaten worden uitgereikt aan de deelnemers die de cursus met succes hebben afgerond.

En hiermee is ongemerkt een begin gemaakt met het verslag over 1998, waarvan ik U volgend jaar verder op de hoogte zal brengen.

B.A. van Weel, secretaris

1) Gerard Sturkenboom, Gerard Barendse, Boudewijn van Weel, Henk Demoet, Peter de Moes, Jan Spruit en Bert van Uffelen

2) Jan Kurver, Peter de Moes, Gerrit Pouw, Jan van der Vlies en Bert van Uffelen

3) Bart Dooren, Jan Kurver, Peter de Moes, Gerrit Pouw en Jan van der Vlies

4) afdelingen/instructeurs: J. Derkman, K. de Jonge, J. Meessen en E. van Bussel; bestuur: H. Demoet en G. Sturkenboom; lesstofcommissie: G. Pouw

Restauratie van de "Ceres" te Bovenkarspel voltooid

Op 3 juli jl. is het feest in Bovenkarspel. De restauratie van korenmolen "Ceres" aldaar is succesvol afgerond. De molen kan worden geopend. Dat gebeurt om 3 uur 's middags. Als ik bij de molen aankom, maak ik eerst een paar opnamen. Even later word ik hartelijk verwelkomd door de huidige molenaar en grote voortrekker van deze restauratie, Jan van Wier. Hij is geheel in het wit gekleed (wit T-shirt met opdruk, witte tuinbroek), maar hij heeft een zwarte pet (een Drents model naar hij zegt) op. Als ik het me goed herinner hebben de molenaars van molen "De Kat" aan de Zaanse Schans, Piet Kempenaar en George van Leeuwen ook iets dergelijks op hun hoofd.

Ik loop even de molen in. Op de begane grond zijn enkele stands ingericht. Op een tafel liggen een stapel Ceresbroden en een stapel pakjes Cereskoeken, gebakken door bakker Gerard Besseling uit het dorp. Een andere tafel bevat boeken van de schrijver Peter Ruitenbergh. Onder die boeken zijn laatste: "Ceres en zijn voorgangers". Er liggen ook exem-

plaren van de West-Friese spreukenkalender voor het jaar 1999. Een andere stand bevat allerlei graanproducten en aanverwante artikelen. Ik ontdek o.a. pannekoekmeel, natuurgraan, muesli, rozijnen, boekweitgrutten, bitterkoekjesgries en amandelgries. Op veel producten prijkt de naam van molen "De Krijgsman" te Oosterblokker (op dat moment besef ik nog niet, dat ik de volgende dag de molenaar van De Krijgsman, Erik Dudink, na tien jaar eindelijk zal weerzien en dat ik in een gesprek van een paar uur bij hem thuis in bloemrijke taal op de hoogte zal worden gebracht van zijn veelbewogen belevenissen en verrichtingen van die tien jaar).

De onvermijdelijke reeks sprekers dient zich aan. Hun speeches worden aan elkaar gepraat door de heer Roele. Hij vertelt dat de voorzitter van de Stichting De Westfriese Molens, de heer De Groot, deze heuglijke dag heeft uitgekozen om zijn functie neer te leggen. Jan Beers, zelf voorzitter van de binnen de Stichting de Westfriese Molens opererende Stichting Vrienden van de Ceres, bedankt De Groot



De "Ceres" op de dag van de opening

voor al zijn inspanningen. Hij maakt duidelijk, dat de Vrienden van de Ceres zelf veel sponsors hebben gevonden.

Andreas de Vos biedt aan Jan van Wier namens het Gildebestuur een EHBO-kistje aan, een artikel, dat feitelijk tot de inventaris van elke molen behoort. Arie de Koning, de gepensioneerde technische man van De Hollandsche Molen, biedt namens DHM een schitterend weerglas aan. Hij benadrukt het belang van het vinden van sponsors, nu de overheid overal het mes zet in de subsidies. Hij zwaait molenmaker Korver lof toe voor diens fraaie werk en laat de aanwezigen weten, dat zijn vriendschap met voorzitter de Groot al dateert van 38 jaar terug en is begonnen in de Zijpe.

Dan is het tijd voor koffie en krijg ik gelegenheid te spreken met of de hand te drukken van enkele van mijn Noord-Hollandse molenvrienden, onder wie Bart Slooten (Grebmolen), Coen Rood (molentje van de Kerkepolder) en Theo Visser (De Oude Knecht). Na de koffie biedt Jacques Dekker namens de Stichting Jongerenbeweging Oud Papier een cheque van f 2500,- aan, bijeengebracht via het ophalen van oud papier. Dekker meent, dat met de restauratie het herstel van een stuk dorpsgezicht is gerealiseerd.

Vervolgens krijgt schrijver Jan Ruitenbergh het woord. Hij houdt zijn toespraak in het Westfries, hetgeen een glimlach op het gezicht van menig toehoorder tovert. Hij vertelt over de moeilijkheden en tegenslagen, die hij allemaal moest overwinnen bij het vergaren van de historische gegevens voor en het laten uitgeven van zijn boek "Ceres en zijn voorgangers". Hij heeft o.a. een door de gemeente-archivaris gegeven cursus "Oud schrift lezen" moeten volgen. Vooral alles, dat er mis ging bij het drukproces, heeft hem grijze haren bezorgd, zodat hij zich terecht afvraagt, of Rennies worden vergoed in het ziekenfondspakket. Tot zijn grote opluchting rolde de eerste druk twee dagen geleden, dus juist op tijd, van de pers. Het eerste exemplaar reikt hij uit aan oud-molenaar Jan Dekker, het tweede exemplaar aan de huidige molenaar Jan van Wier.

Voorzitter De Groot, die zijn functie zal neerleggen, nadat hij de vang zal hebben gelicht, doorspekt zijn speech met een aantal anekdotes. Zo was er een molenaar Jan Braak, die het niet eens was met het feit, dat de landsheer het recht van de wind kon opeisen. Hij compenseerde dit, door een grotere schep te gebruiken bij het afscheppen van het zgn. maalloon. Bij controle werd dat ontdekt en Jan Braak kreeg er een conflict over met de burgemeester. De laatste won dat conflict en Jan Braak werd verplicht een stuk van zijn schep af te zagen. Maar zijn slimme vrouw zei tegen hem: "Dan zaag je toch een stuk van de steel af!"

Jan Braak was ook heel collegiaal. Als de controleur was geweest, zette hij zijn wiekenkruis in een bepaalde stand om op deze wijze z'n collega-molenaars in de omgeving te waarschuwen voor de komst van de controleur.

De Groot merkt verder op, dat wij ons tegenwoordig wel druk maken om de 24-uurseconomie, maar dat die in vroeger tijden feitelijk heel gewoon was. Als er wind was, moest er worden gemalen, zeker, als het overdag windstil was geweest. De molenaar begaf zich dan te ruste in de molen met het luitouw om zijn middel gewikkeld en met de vang gelicht. Zodra de molen dan in beweging kwam, werd de molenaar gewekt en kon hij meteen aan de slag.

Als De Groot even later de vang licht, blijkt er vandaag in ieder geval voldoende wind en kan Jan van Wier zelfs malen. Daarvoor gebruikt hij gekneusde tarwe. We lopen de molen door. De maalstoelen zijn nieuw. Van het spoorwiel zijn alleen de velgen en de dammen vernieuwd. De oude kammen (azijnhout) zitten dus keurig tussen nieuw hout opgesloten. De staven van de steenrondsels zijn van palmhout. Ook de koningsspil is gehandhaafd, alsmede het complete bovenwiel en de as van het fabrikaat D.A. Schrettlén uit Leiden (nr. 149, 1868).

Op de stelling heb ik een gesprek met molenmaker Korver over de wel erg kort uitgevallen staartbalk, waarvan het onderreind wel een meter boven de stelling "zweeft". Korver legt uit, dat dat gedeeltelijk komt, doordat de vrijwilligers de stelling een paar decimeter te laag hebben gemaakt. Interessant is de wijze, waarop de staart wordt ondersteund d.m.v. een plank met inkepingen (zie foto). Het wiekenkruis heeft fokken gekregen met een dubbels-trailsprofiel. Jan van Wier heeft ze zelf gemaakt!

Na de opening koop ik een exemplaar van de Westfriese Spreukenkalender en van het boek van Ruitenbergh over de Ceres. De schrijver signeert het! Ik krijg een Ceresbrood en een pak Cereskoeken. Ik ga met Jan Beers mee. We eten Chinees in de Hoornse Kersenboogerd en ik overnacht bij hem op de Groote Molen te Schellinkhout in een heuse - maar niet authentieke - bedstee.

Jan van der Vlies

Restauratie "De Hoop" te Wieringerwaard voltooid

Als u dit leest, is de restauratie van korenmolens "De Hoop" te Wieringerwaard afgerond en heeft de feestelijke ingebruikname intussen plaatsgevonden (op 5 september jl.).

Voor degenen, die de molen niet kennen, korenmolens De Hoop te Wieringerwaard is de voormalige westelijke strijkmolen van de polder Wieringerwaard, gebouwd in 1742 en als zodanig in bedrijf geweest tot 1872. Door de bouw van een stoomgemaal werd de molen als poldergemaal overbodig en werd hij samen met de oostelijke strijkmolen en de oostelijke ondermolen voor afbraak verkocht, onder de bepaling, dat de westelijke molen mocht worden gehandhaafd om tot "fabriek of trafiek" te worden ingericht en aldus geschiedde. Begin zestiger jaren werd het maalbedrijf beëindigd. Even leek het onzeker, wat er met de molen zou gaan gebeuren, maar voor een symbolisch bedrag werd de gemeente (toen nog Barsingerhorn) de nieuwe eigenaar. De molen werd door de nieuwe eigenaar volgens de toen geldende normen gerestaureerd. Dat betekende, dat alleen de buitenkant werd opgeknapt. Al het binnenwerk werd er uitgesloopt, zodat de molen nog wel kon draaien. Deze rigoureuze ingreep is nu ongedaan gemaakt. Er is weer sprake van een draai- en maalvaardige molen, die, als het aan ons ligt, ook weer echt zal gaan malen.

Het is inderdaad al weer een hele tijd geleden, dat ik mocht melden, dat de molen weer kon draaien, maar nog niet maalvaardig was. Mevr. mr. F.G. van Diepen-Oost, de voormalige gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, haalde op 9 september 1995 de vang op. Het was die dag Monumentendag, dus al met al een geschikte gelegenheid voor de heringebruikname van dit monument uit 1742 na twee jaar gedwongen stilstand i.v.m. de slechte staat van het wiekenkruis. Na de ingebruikname van de molen in 1995 ben ik samen met Ger Plugge, die in 1997 zijn diploma vrijwillig molenaar mocht behalen, aan de slag gegaan om de molen zgn. vogeldicht te maken, want het is bijzonder vervelend om iedere zaterdag, als je wilt gaan malen, eerst een paar kilo vogelpoep te moeten verwijderen. In het voorjaar brachten onze gevederde "vrienden" tijdens de nestelperiode vrachten hout, hooi en schaapswol



De speciale ondersteuning van de "te korte" staart

naar binnen. Menig vogeltje heeft reeds in het embryonale stadium z'n eerste en tevens laatste vlucht moeten maken, iets, dat ons door de ouders natuurlijk niet in dank werd afgenomen.

Nadat het vogeldicht maken voor 95% was gelukt, hebben we het volgende project aangepakt, te weten de steentjesvloer in de molen. Er lagen nl. zo'n 8500 "geeltjes" in de molen en die moesten er uit. De molen zou daarna in eerste instantie aan de westkant voor de helft worden uitgegraven. Als u de film "Help, de dokter verzuipt" hebt gezien met Piet Bambergen als stratenmaker, dan hebt u er ongeveer een beeld van, hoe wij deze stenen hebben geklopt en op pallets gestapeld. Later is een groot deel van deze steentjes buiten de molen in een pad verwerkt. Een paar maanden lang hebben wij in de molen een grote "zandbak" gehad en pas in december 1996 heeft de gemeente Anna Paulowna een aannemer in de arm genomen om de molen aan de westkant met behulp van een graafmachine voor de helft te laten uitgraven. Wie schetst onze verbazing, toen we daarna ontdekten, dat er nog delen van de waterlopen in de molen aanwezig waren, zoals gedeelten van de noordelijke krimpmuur en de gemetselde bogen in de veldmuren. De grootste verrassing was echter, dat de vijzelkom nog voor het grootste gedeelte aanwezig was, niet aan de

zuidwestkant van de molen, zoals een gemetselde boog in die veldmuur ons suggereerde, maar aan de westkant. Wel was er in het verleden al behoorlijk wat van het metselwerk weggehakt, maar men had gelukkig een groot gedeelte laten zitten. Zodoende konden we uit metingen afleiden, dat de vijzel, die ooit in de molen moet hebben gedraaid, een diameter moet hebben gehad van ruim twee meter.

Toen de molen dus volgens plan was uitgegraven, dachten we, dat de aannemer/molenmaker wel gauw aan de slag kon gaan. Niets bleek minder waar. Volgens de heer Keunen van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg was de plaats, die wij hadden gekozen voor een halfzolder annex steenzolder, niet juist. Voor een historisch verantwoord teruggestauren van de molen moest de steenzolder aan de zuidkant in de molen worden gemaakt, want ten tijde van de maalderij lagen daar de steenkoppels. Daar zaten we met een voor de helft uitgegraven molen, van welke helft een kwart verkeerd. We konden drie dingen doen: 1) Doorgaan met het oorspronkelijke plan met het risico, dat de heer Keunen zou gaan dwarsliggen en hij zit per slot van rekening op de zak met geld. 2) We konden een kwart weer dichtgooien en een ander kwart uitgraven; toch een zekere vorm van kapitaalvernietiging. 3) Of we konden van de nood een deugd maken door de hele molen uit te graven om zodoende een kelder onder de steenzolder te kunnen maken en een kruipruimte onder de houten vloer, welke eventueel later nog van pas zou kunnen komen. Dit laatste idee was overigens van de heer Keunen. Dat hebben we dan ook gekozen, maar de realisatie daarvan heeft wel de nodige tijd en hoofdbrekens gekost.

Omdat het werk door deze tegenslag wel weer geruime tijd kwam stil te liggen, hebben wij op een gegeven moment de schop zelf maar ter hand genomen om het graafwerk doorgang te laten vinden. Op deze manier hoopten wij de gemeente een beetje te kietelen, opdat er weer een beetje schot in de zaak zou komen. Wel, wat dat betreft zijn wij in onze opzet geslaagd, want eind 1997 heeft een aannemer met zwaar materiaal de rest van de molen uitgegraven. Van wege het natte najaar stond er al snel een laag van 10 cm water in de molen, waardoor het werk opnieuw stagneerde. Men moest daardoor immers wachten met het storten van de betonnen vloer.

Medio maart lag de betonnen vloer er dan eindelijk in en kon men het werk vervolgen met het aanbrengen van de maalvloer, de steenzolder en de builzolder. Verder kwam er op builzolderhoogte een zware dons balk in de molen te liggen, waarop later de koningsspil zou komen te rusten. Toen men zover was, konden wij weer verantwoord met de molen draaien. Intussen waren er door zeilmaker Buter uit Alkmaar twee nieuwe zeilen gemaakt en die hebben we op 25 april jl., onze eerste draaidag dit jaar, in gebruik genomen. Elke keer, als ik naar de molen ga, vind ik mezelf een enorme bofkont, dat ik met zo'n unieke molen mag draaien, want uniek is de molen

zeker. Deze molen is van het oude vasteland van Noord-Holland de meest noordelijke. Verder is het één van de twee binnenkruier-korenmolens in Nederland (de andere staat in Laren) én deze voormalige poldermolen is niet van plaats veranderd, maar wel van maalfunctie. Bij mijn weten is dit niet veel met voormalige poldermolens gebeurd. Al met al een molen om trots op te zijn en waaraan we in de toekomst nog veel plezier hopen te beleven.

A.A. Reinders

Westlands Molenboekje

Naar aanleiding van de vijfde Westlandse Molen-dag hebben de molenaars van het Westland een boekje uitgegeven. Dit boekje bevat een overzicht van de nog bestaande molens en van het dieselge-maal van de "Oude Lierpolder" te De Lier.

Behalve een inleiding over de molens van het Westland in het algemeen vindt u in het boekje per molen een historisch overzicht, technische gegevens en een foto van de molen in de zeilen. Het boekje heeft de afmetingen 15 x 21 cm, 32 bladzijden en is uitgevoerd in zwart/wit. Het is te bestellen door een bedrag van f 10,- (incl. porto) over te maken op giro nr. 3977118 t.n.v. Rob van Zijl te Schipluiden. Het wordt u dan zo snel mogelijk toegezonden.



Fa. J. J. Vendrig & Zn.

GROOT- EN KLEINVERPAKKING

VENDRIG'S PAPIERENZAKKEN VOOR UW BAKKERSMEEL:

Wij leveren zakken van

1-30 pond.

Zakken van 25 kg.

Wit en bruin.

Het bedrukken van de zakken met uw

eigen molen is mogelijk.

Bel geheel vrijblijvend voor onze
concurrerende prijzen.

Julianalaan 15

3417 GJ Montfoort

Tel. 0348-471521

Fax. 0348-471512

Nationale Molendag in den lande

Er kan geen twijfel over bestaan: onze 26e editie was een zonovergoten dag met een redelijke tot goede maalwind uit de zuidhoek. Publiek trok er in groten getale op uit. Slechts weinigen deden dit speciaal in het kader van NMD, tenzij men was aangelokt door een bijzondere activiteit, waarvoor ter plaatse of in de regio publiciteit was gemaakt. Molens, die - al dan niet gestimuleerd door een molenaar - in een Landelijke Fietsdag (LFD) route waren opgenomen, konden daar in ruime mate van profiteren. Tijdig overleg met de VVV (die de routes doorgaans samenstelt) werpt meestal z'n vruchten af!

Hier en daar werd geklaagd over een gebrek aan publiciteit, maar ook hier moeten wij aandringen op eigen initiatief. De werkgroep doet als het ware het grote werk, d.w.z. benadert de nationale en provinciale media, maar al die plaatselijke bladen en lokale omroepen moet uzelf benaderen, bijvoorbeeld met de seizoenskrant en het model-persbericht. Met een telefoontje kunt u controleren, of het bericht werkelijk zal worden geplaatst. U zou er dan een nieuwtje aan kunnen toevoegen, want daarin is de pers natuurlijk geïnteresseerd.

Er waren molenaars, die veinsden niets te weten van de seizoenskrant "Nederland Molenland". Het was toch de tweede keer, dat de krant zou uitkomen? Verzochten wij u niet vroeg in het seizoen om vermelding(en) daarin? Zag u soms de bestelbon over het hoofd? Stond er niet steeds, dat er bij De Hollandsche Molen meer exemplaren verkrijgbaar zijn? En waarom opmerkingen als: "Wij stonden er (weer) niet in"? De opzet van de seizoenskrant is immers, zoals meer dan eens werd benadrukt, om speciale evenementen, die molenbezoek kunnen bevorderen, onder de aandacht te brengen! Dus geen gids - een tamelijke dorre opsomming - van molens met hun openingstijden. Daarvoor is de Databank Toerisme van de AVN ingesteld en bovendien: lang niet alle molenaars houden zich of kunnen zich houden aan de gepubliceerde openingstijden.

Sommige molenaars, die een foto van hun molen hadden ingezonden, zagen deze tot hun teleurstelling niet geplaatst. Reden is, dat we de foto's hebben geselecteerd met betrekking tot de evenementenkalender. Geen vermelding van een evenement, dan ook geen foto!

Tenslotte iets over de publicatiedatum: velen vinden deze (te) laat. Verschuift de redactie deze datum echter naar voren, dan valt de sluitingsdatum voor de kopij zó vroeg, dat op veel plaatsen het activiteitenprogramma nog niet bekend is. Ook klinkt weer de wens door om een Nationaal Molenweekeinde te houden. Voor het zuiden des lands bijvoorbeeld is dat begrijpelijk, omdat de zaterdag daar traditioneel moeilijker ligt dan de zondag, maar er zijn andere streken in Nederland, waar het ondenkbaar is, dat een molen op zondag wordt opengesteld. Het publiek dient nu eenmaal precies te weten, waaraan het toe is. We houden het dus

maar op de zaterdag....

Er waren toch minder bezoekers dan men mocht verwachten op grond van het mooie weer. Kennelijk had men meer alternatieven. Het aantal "deelnemende" molens is telkenjare ongeveer gelijk; veranderingen zijn ons inziens toe te schrijven aan de animo om de enquêteformulieren te retourneren.

Groningen

Echte molenkenners onder u weten ongetwijfeld, waar de molen staat met het grootste gevlucht, de langste schuur of de meeste functies.... Maar waar staat de grootste droogmolen van Nederland? Sedert de jongste NMD weten we, dat die staat in Kantens. Om extra publiek naar de molen te lokken had Gerard Werkman bedacht, dat men was goed (dat tegen een stootje kan) naar de molen mocht brengen à f 5,-, nl. voor het opknappen van de zelfzwichting. "De Ommelander" wijdde er een mooi artikel aan en de belangstelling mocht er zijn (450 bezoekers). De Kantster bollen gingen letterlijk als broodjes over de toonbank en Maria hoeft even geen pannenkoeken meer te bakken. Na 350 stuks heb je dat wel gezien....

In het Harener Weekblad stond ook een goed gedocumenteerd artikel over de molens in de regio, compleet met een foto van de Witte Molen langs de rijksweg. Deze molen zal door de extra inzet van Harmannus Noot en D.J. van Tongeren weer wat vaker gaan draaien. Overigens moesten zij op NMD ieder naar hun eigen molen en nam Harm Bultema, in het dagelijks leven monumentenwachter, de honneurs waar.

In Usquert werd een extra impuls node gemist: jaarlijks is er op 5 mei een grote markt en dan brengen veel mensen een bezoek aan de molen. Nu kwamen er slechts 40. Ook op Molen Dijkstra te Winschoten kwamen voornamelijk echte liefhebbers, onder wie een groep van 25 uit Ost-Friesland (Dld.). Ida Wierenga (ook bekend vóór het artikel in de seizoenskrant) had 500 kranten apart gelegd, kreeg ca. 600 personen op het molenerf. Zij waren goed voor 1130 consumpties. Het zangspel moest zelfs tweemaal worden opgevoerd.

Derk Jan Tinga kreeg diverse molen-VIP's op "De Vier Winden" te Pieterburen en dichtbij op "De Jonge Hendrik" te Den Andel ontving Martin van Doornik een echtpaar uit Tsjechië. Hadden ze de seizoenskrant ook daar ontvangen? De fraaie halo rond de zon werd op meer plaatsen in het noorden gezien, Martin! H. Kraak had met "De Zwaluw" te Zuurdijk al in geen jaren op NMD gedraaid. Maar dankzij vier leerling-molenaars lukte het ditmaal wel! Harry van Hoorn wilde na de jammerlijke ondergang van "De Veer" te Penningsveer bij Haarlem op NMD niet kniezen en besloot op te treden als gast-molenaar op poldermolen "Koningslaagte" te Zuidwolde.

Friesland

Gezien het succes vorig jaar van de expositie over zaaien, maaien en malen van graan in "De Hoop" te Holwerd, was "vlas" ditmaal het thema. Men kreeg een demonstratie van het zgn. repelen, dat is het vlas ontdoen van de zaaddozen. Bij de Friese poldermolens was het niet extreem druk. Ze liggen voor het merendeel niet aan (drukke) wegen. Industriemolens, zoals die te Joure, Noordwolde, Stiens, Woudsend en IJlst deden het beter. A. Cramer besloot de "Bullemolen" te Lekkum in het geheel niet te laten draaien. Als lid van de vogelwacht kon hij het niet over zijn hart verkrijgen om het broedsel van een meerkoet daardoor te verstoren.

Drente

In Drente werden zelfs door het mooie weer geen records gebroken. Dankzij de fietsers was er extra belangstelling te Coevorden (ca. 250) en Erica (ca. 240). Het speciaalbrood op de "Jantina Helling" te Aalden en "De Bente" te Dalen vond gretig aftrek!

Overijssel

Bij het doornemen van de commentaren op NMD geeft Overijssel hetzelfde beeld als Drente: extra belangstelling door een fietsroute te Olst (200), Wijhe (450), Holten (200), Markelo (180), Dalfsen (150), Radewijk (600) en Ane (250 in de molen). H. Mulder en J. Liefink moesten het op "d Olde Zwarver" te Kampen zonder fietsers doen, maar een eigen braderie vergoedde veel (400). Pannenkoeken, poffertjes en koekjes alom, teveel om op te noemen. Is een stekjesactie voor anderen een idee? Bracht op de "Bökkers Mölle" te Olst f 258,- op en daarmee was Bert van Rijswijk best blij. De "Leenmansmolen" te Vriezenveen heeft jaren stilgestaan; sinds Monumentendag '97 is hij weer draaivaardig en vanaf NMD '98 maalvaardig, mede dankzij de inzet van talrijke plaatsgenoten (niet-molenaars, die zich zelfs waagden aan het billen van stenen). Hulde!

Helaas was er geen verslag van de gebeurtenissen op de "Oostendorper watermolen (450 jaar) en de "Korenbloem" (200 jaar) te Haaksbergen. Volgens "Molens" werd daar door DHM-voorzitter C. de Groot het officiële startsein voor NMD gegeven.

Gelderland

Op de Gelderse watermolens te Hattem en Eibergen was het uitgesproken druk. Th. Friesema haalde de stadsbezoekers binnen met een paardentram (500). Ook in Eibergen was het jubileum viereen: de molen zelf bestaat 250 jaar en de Vriendenkring van de Mallemsse Molen 50 jaar. Molenaar Geert Hebels had een tentoonstelling ingericht over de restauratie van het muldershuis: de voorzitter van de vriendenkring eveneens, maar met als onderwerp "De school van vroeger (anno 1900)". In de molen werd gemalen en gepeld door Klaas de Jonge en beide echtgenotes en hun kinderen verzorgden de catering voor de circa 600 bezoekers. G. Witteveen viel ditmaal twee keer in de prijzen met fietstochten vanuit Epe en Deventer en dus was het op "De Werklust" te Oene een drukte van belang (600 à 650). Tijdens het molenbezoek kon



De Langelandster molen te Garmerwolde

men tevens genieten van het optreden van de plaatselijke muziekvereniging. Geen feestmuziek op de "Teunismolen" te De Heurne (100); daar viel tot ontsteltenis van Tonnie Kraan een bezoeker door een lichtkoepel. Hij had gelukkig direct EHBO-ers bij de hand. "U ook?", vraagt hij zich af.

Joop Overman ("de Ster", Geesteren) maakt altijd extra propaganda voor NMD: een eigen affiche, dat hij verspreidt op campings, in hotels en bij VVV's. Ook iets extra's in de molen: een tentoonstelling onder de titel "De Hollandsche Molen in Pentekeining". Met 250 bezoekers als resultaat kon hij die dag tevreden zijn. Nog meer belangstelling was er op "De Hoop" te Elden (750-1000!). Jarke Schorber had zelf met de VVV een drie-molens-route voor LFD samengesteld, waarvan er 325 zijn verkocht en ook de Bemmelse VVV was zo vriendelijk om Elden aan te doen. Leuk was de kraam van de vereniging "Creatief Elden" bij de molen. René Wijkamp (bijgestaan door Jan van Loenen en Wilco Morren) wilde met "Den Olden Florus" te Terschuur eens 24 uur aan één stuk gaan malen, maar omdat er 's nachts geen wind was, is dit niet gelukt. De buurt was evenwel uitgenodigd voor een avondborrel, zodat het toch gezellig was. Overdag was de score: ruim 300 bezoekers, mede dankzij twee fietsroutes. Aantal omwentelingen aan het einde van de dag: 7246.

Bij "De Hoop" te Garderen was de brandweer present: gelukkig alleen om een demonstratie te geven. B. Besselink of H. Graauw is met de ladderwagen omhooggegaan om de katrol van de vlaggestok te smeren (waaraan een molenaar al niet moet denken....) schrijft Bert de Lange. De molenaars maalden ca. 500 kg gerst en hielden ook nog de 375 à 450 bezoekers in de gaten.

Voor ondergetekende was het leuk om via kopieën van het gastenboek van de jubilerende standaardmolen "Tot Voordeel en Genoegen" te Alphen aan de Maas (200 jaar) te vernemen dat de naam van de molen voor het bezoek spreekwoordelijk is geweest. Tijdens het weekeinde zijn 176 bezoekers langsgeweest bij Cor van Stiphout en Y.H. Li. Die andere standaard, nl. "De Vink" te Herveld, kreeg weliswaar meer bezoekers dankzij een fietsroute (150-200), maar molenaar Bob Zuidema kwam amper toe aan malen, zo druk had hij het met de verkoop van routes, het stempelen van kaarten etc. "Nooit meer!", schrijft hij.....

C. Onclin te Geldermalsen (19), constateert - als molenaar, die iedere zaterdag op de molen present is - weinig extra impuls van NMD en hij ziet er daarom het nut niet (meer) van in.

Utrecht

Tentoonstellingen (waar mogelijk, natuurlijk) blijken soms prima publiekstrekkingen. In "De Ruiter" te Vreeland bijvoorbeeld, met als thema "100 jaren veranderingen", verduidelijkt met een bouwplan van de molen, meldt Nico Perdijk. In IJsselstein was het gehele molenaarsgezin Dolman in touw. Het begon al met een "molenontbijt" voor 300 personen, opgeluisterd met een toneelspel over de historie van de molen. Zelfgemaakte folders waren daartoe huis aan huis verspreid. Een fotograaf maakte protretten tussen de meelzakken. Later kwamen er nog eens 400 personen langs op een LF-tocht. Ook hier was er veel hulp van vrijwilligers.

Normaliter rekent Erik Stoop op de Middelste (wip)molen bij Cabauw niet op al te veel bezoekers. Daarom dacht hij zich ditmaal op NMD wel een vakantie te kunnen permitteren. Zijn beoogde waarnemer Alidus Hofsteenge was echter op het laatst verhinderd wegens vaderschap, dus moest aankomend molenaar Hans Kalfsbeek de honneurs waarnemen. Deze kreeg de schrik goed te pakken, toen hij las, dat er een LF-route langs de molen zou voeren. De 143 bezoekers konden geen draaiende molen zien, maar zij waren toch zeer geïnteresseerd. Wim van Krieken moest op "De Windhond" te Woerden ook alle zeilen bijzetten (figuurlijk gesproken) om ingewikkelde vragen van een vliegtuigingenieur over het wieksysteem te kunnen beantwoorden. Bakkerij "'t Stoepe" was weer present met iets lekkers, dat er (letterlijk gesproken) inging als koek.

Noord-Holland

In het hoogste Noorden van Noord-Holland had Willem Keizer een LF-tocht georganiseerd: voor het eerst op Texel of voor het eerst langs poldermolen "Het Noorden", dat is uit zijn verslag niet geheel duidelijk. Hoe het ook zij, het resultaat mocht er

wezen: ca. 400 bezoekers op deze afgelegen plek! Bij Tom Bos en René Peereboom op de "Kijkduin" te Schoorl kwamen 287 bezoekers langs (2 LF-tochten en 3 andere fietsroutes!). Geen van de bezoekers had van NMD gehoord, volgens Tom. Hij las slechts enkele regels over NMD in de krant. Hij trachtte op Radio Noord-Holland te komen, maar er is op de molen helaas geen telefoon. Geen zorgen, Tom, ondergetekende had om 8.45 uur die dag het genoeg om enkele minuten over molens te kunnen praten met presentator Robert Veeloo. Boudewijn van Weel had ook volop profijt van LFD op "De Onrust" aan het Naardermeer: start en stempelpost. Het leverde ca. 300 bezoekers op, onder wie nauwelijks iemand, die speciaal in het kader van NMD was gekomen. "De Vriendschap" te Weesp zal wel aan dezelfde route hebben gelegen (450). Ook leuk voor de imker, die zijn producten in de molenwinkel verkoopt.

Op de Zaanse Schans was er de gebruikelijke weekenddruk; daar kwam ook de "Belgenbus" langs. Voor het eerst op NMD draaide "De Ooievaar" weer, met een aantal leerling-molenaars. Helaas kan de molen vooralsnog niet worden bezocht. Na NMD zal de restauratie van krijtmolen "d' Admiraal" te Amsterdam-Buiksloot ter hand worden genomen. Dat vormde een mooie aanleiding om VIP's van de deelgemeente uit te nodigen met het oog op de biotoopproblemen en het behoud van het molenhuis voor de stichting (250 bezoekers).

Voor het eerst sinds vijftien jaar waren er drie van de vier strijkmolens (B, C en D) aan de Hoornse Vaart in Alkmaar-Oudorp draaiende te zien: met "Het Roode Hert" op de achtergrond een schitterend gezicht. Tom Kreuning gaat op de D wonen en hij kon zich daar nu nog een rommelmarkt permitteren (ca. 100). De molen te Waarland was dit jaar in een LF-route opgenomen. Er kwamen 224 personen langs, die zelfs de drie grote bedsteden in de molenaarswoning mochten bekijken.

Het moet op "De Zandhaas" te Santpoort een drukte van jewelste zijn geweest. Jos Kors schat het aantal bezoekers op 1500. Daar zullen zijn Nieuwsbrief (jaargang 3 no. 1), een optreden van het Santpoorts Dubbelkwartet en een expositie zeker toe hebben bijgedragen.

Zuid-Holland

Zulk prachtig weer als dit kan op NMD ook in het nadeel werken van de molens. Marga Scheffer (korenmolens te 's Gravenzande) en Ab Raaphorst en Ton Zwinkels ("De Vier Winden" te Monster) zagen veel fietsers met de blik richting strand voorbijgaan; vrijwel geen bezoek derhalve. In Wateringen daarentegen - op niet al te grote afstand van daar - kwamen liefst 350 à 400 bezoekers langs, vanwege een LF-route. Een LF-route voerde eveneens langs "De Schelvenaar" te Krimpen a/d IJssel. Slechts 7 van hen namen de moeite bij G.J. Vermeer af te stappen. Bij "De Put" te Leiden startten en finishten 600 fietsers, van wie Philip Pijnaken er ca. 50 op de molen mocht begroeten. Hadden ze 't reeds gezien tijdens het 10-jarig jubileum vorig jaar?

In Nootdorp hebben ze sinds kort een Stichting

Vrienden van "De Windlust", waarvoor zich ook Tinus Verwijmeren heeft ingezet. Mede dankzij deze extra publiciteit en een LF-route kwamen er op NMD 350 mensen langs, die de molen, als ze dat wilden, 24 uur lang konden zien draaien. Dat laatste deed ook Bart Dooren op "De Roos" te Delft (ca. 300). Hij had er een wedstrijd aan verbonden: de schattingen van het aantal omwentelingen liepen uiteen van 1800 tot 120000 (Het werden er 9108). Hijzelf, Mart Peerlings en leerlingen Bauke Schuurmans en Yvonne Klein Rouweler hadden het ontbijt, dat door bestuursleden van de molenstichting was verzorgd, zeker verdiend.

Op de Pendrechtse molen te Barendrecht gonsde het van de activiteiten: demonstraties met de molen, spinnen en kantklossen, schapen scheren, Hinde-looper schilderwerk en bootjes van een modellenvereniging. Bovendien had Barend Zinkweg een eigen fietsroute uitgezet. 150 bezoekers is een mooi resultaat voor een poldermolen, die altijd al druk wordt bezocht.

Bezoekers bij de molens aan de Kinderdijk zijn niet te tellen. Veel fietsers, bussen met (buitenlandse) toeristen, filmploegen enz. werden gesignaleerd door Arie Hoek, zelf bewoner van no. 5 van de Nederwaard. Met enig vertoon werd 's morgens de restauratie van no. 8 van de Overwaard gestart. Hij kan nog steeds niet wennen aan het gat in de romp van zijn vorig jaar afgebrande "overbuurman" de "Blokweerse Wip". Gelukkig zijn er voor die molen her-bouwplannen.

Camiel Damen ("De Hoop", Gorinchem) maakt mel-

ding van een levendige molendag, veel propaganda door de Stichting en een paardentram, die reed langs de vier Gorcumse molens. Een eigen fietsroute naar het Land van Heusden en Altena leverde de nodige bezoekers op (65), onder wie een groep van "prettig gestoorde" Engelsen, die van geen weggaan wisten. Was er wel genoeg bier in huis? De "Los Molinos"-wijn staat bij hen minder hoog aangeschreven. Roel Klungel heeft een gat in de markt gevonden, nl. *milocornmeel*, dat bij Ethiopiërs (wonen er blijkbaar veel in de buurt van "De Distilleerketel" te Rotterdam; zij noemen het overigens *mashela*) zeer in trek is. Een Ethiopische bakte er pannenkoekjes van, die, besmeerd met vijf soorten saus, gretig werden verorberd door het publiek.

Zeeland

De Zeeuwen onder u bleken over 't algemeen geen grote schrijvers (maar daarom geen minder goede molenaars). Dientengevolge slechts enkele korte opmerkingen over deze provincie. LF-fietsroutes bepaalden het bezoekersaantal in de meeste gevallen. Op "De Poel" te 's Heer Abtskerke/Nisse kreeg M. Verhulst slechts 25 bezoekers, maar in dezelfde gemeente (Borssele) schatte P. Snoep op "De Korenhalm" het aantal op 500, als gevolg van de aanwezigheid van een stempelpost! W. de Hoop, een levendig verteller, kreeg van alles op en bij de molen te Meliskerke: oude tractoren, filmers en een bus met Belgische collega's (die later ook nog in Biggekerke werd gesignaleerd). De start van een nieuwe "Molenroute Reimerswaal" trok veel aandacht. Bur-



copperant 't y coatings b.v.

Het meest complete onderhoudsprogramma voor uw molen.

Copperant biedt alles wat uw molen nodig heeft, zoals:

- Kleurcopperant, vochtregulerende houtbescherming in de bekende molenkleuren.
- PPP roestwerende verf in diverse molenkleuren.
- Hydrolin zwaardoek, in diverse molenkleuren, voor uw molenzeilen.
- Houtworm copperant 330.
- Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.

En nog vele andere onderhoudsproducten.



Bel voor meer informatie: Zijlstra & Co Verf b.v. 058-288 77 00

gemeester Verbree onthulde bij ieder van de vier molens een informatiebord. Marco van Weele ("De Witte Molen", Rilland) en A.H. Cornelisse ("De Hoed", Waarde) telden beiden 150 bezoekers.

Brabant

Informatieborden kwamen er ook bij diverse molens in het Land van Heusden en Altena: een initiatief van de Junior Kamer Bergse Maas, die tevens voor een bijpassende fietsroute had gezorgd. Bart Mols, molenaar te Schijndel, heeft geen informatiebord nodig: alle kranten in de omgeving berichten jaarlijks uitgebreid over "De Pegstukken" en over NMD. Er was ditmaal belangstelling uit Canada, Spanje en Portugal. De molen zal binnenkort op de Antilliaanse TV te zien zijn. Totale score: 210 bezoekers.

Veel belangstelling (190) ook te Ravenstein, waar op "De Nijverheid" het spelt-project van start ging. Herinnert u u nog, hoe Vilsteren (Ov.) hierin voorging? Burgemeester Annette van Delft nam het eerste speltbrood in ontvangst en ondergetekende, die in deze omgeving rondging, kon zelf constateren, dat het geurig is, pittig van smaak en minder zwaar dan het lijkt. Het publiek wordt over het project geïnformeerd door een prachtige folder, die werd gepresenteerd door stichtingsvoorzitter Niek Verhoeven. Projectleider Bart Tonies kan dik tevreden zijn, vooral als het speltareaal van ruim twee hectare tot vijf hectare zal zijn uitgebreid.

Bakkersactiviteit ook te Hilvarenbeek; bakker Swaanen verkocht niet minder dan vijftien broodproducten van ambachtelijk gemalen tarwe en rogge. Waarschijnlijk lieten de worstbroodjes zich prima smaken met het (eerste) al even ambachtelijk ter plaatse gebrouwen bier van "De Roos". Toneelgroep Filiassi (what's in a name) speelde tweemaal een klucht, waarin de molenaar een rol als schuinsmarcheerder is toebedeeld. Tip: als de molenaar

daar tegen kan, wil het gezelschap ook bij andere molenfeesten optreden. De molen moest meer dan eens worden stilgezet, want anders konden P. van Rijswijk en H. van Erve de vele bezoekers (400) niet in de hand houden. Mario Collombon, pas aangesteld op "Vogelenzang" te Lieshout (80) mocht zich verheugen over de verbeterde biotoop. Hoge populieren en jonge aanplant vlakbij de molen zijn beide verwijderd en hij vindt de knotwilgen als vervanging beter.

Als enige in het land schrijft Ton Agtenbos over een trieste dag. Maar ja, de "Bisschopsmolen" te Etten-Leur kan al sinds 1995 niet meer draaien. De restauratie is echter begonnen en hij hoopt op Open Monumentendag weer draaivaardig te zijn.

Limburg

De stemming over NMD onder de Limburgse molenaars is in brede lijn een beetje in mineur. De zaterdag ligt er niet best (zie inleiding) en er wordt veel geklaagd over gebrek aan publiciteit (zie eveneens inleiding). Voor R. Schols ("Janssenmolen", Oirsbeek) was het overigens een bijzonder geslaagde NMD. Ondanks het feit, dat er geen LF-route langs ging, kreeg hij 300 bezoekers. Dank voor zijn uitgebreide berichtgeving over de Limburgse molens; zonder zijn opgave zou de informatie over de provincie miniem zijn geweest.

Omdat de "Eendracht maakt macht" te Meterik op 3 mei door de gemeente Horst aan de stichting was overgedragen kwam daar nu minder publiek (80 vs. 250). Was NMD niet een passender datum voor de overdracht geweest, heren?

Bij de Ochtruper bergmolen even over de grens in Duitsland zijn 84 bezoekers geweest, maar Heermann Nobbenhuis vermeldt niet, of dit een effect was van de Nederlandse molendag.

	Windmolens		Watermolens		
	Gedraaid/geopend	%	bezoekers	gedraaid/geopend	bezoekers
Groningen	56	68	3341	-	-
Friesland	51	41	970	-	-
Drente	21	58	2018	-	-
Overijssel	26	52	3060	3	100
Gelderland *)	79	71	6506	4	742
Utrecht	19	61	2762	-	-
Noord-Holland	60	44	6329	-	-
Zuid-Holland	128	58	4979	-	-
Zeeland	41	56	1891	-	-
Noord-Brabant	65	57	4328	2	105
Limburg	22	61	1005	14	62
Totaal	568	56	37189	18	1009
'97	660	65	29278	28	2222

*) uitgezonderd de molens in het Openluchtmuseum
Aantallen bezoekers, voor zover opgegeven

Met dank voor u aller inzet en enthousiasme, namens de Werkgroep Nationale Molendag, Ko Faber

Bestuursexcursie naar de Afdeling Zeeland

Het bestuur van het GvVM was uitgenodigd door het bestuur van de afd. Zeeland om deel te nemen aan de bestuursvergadering/contactavond op 15 mei jl. van deze afdeling. Deze zou plaats vinden op vrijdag 15 mei in molen "De Hoop" te Middelburg. Aansluitend zouden we op zaterdag 16 mei rondgetoerd worden langs en in een aantal van de mooie Zeeuwse molens. Met in het achterhoofd de recente veranderingen in de beide afdelingsbesturen en het reeds lang geleden gehouden vorige bezoek, heeft het bestuur de uitnodiging met enthousiasme aanvaard.

Vol goede moed en vol verwachting over de op de zaterdag geplande molenbezoeken gingen de leden van het bestuur op weg naar Middelburg. Het plan was om daar ongeveer 19.00 uur te arriveren, zodat beide besturen al wat van gedachten konden wisselen, voordat de Zeeuwse leden om 20.00 uur zouden arriveren. Helaas stierf de vergadering nog bijna een vroege dood door een verkeersinfarct, want door de drukte op de wegen arriveerde het laatste bestuurslid (onze voorzitter!) pas om 20.30 uur!

We waren allen zonder meer onder de indruk van de afmetingen van "De Hoop". Een stellinghoogte van 13,7 m is ook niet niks. De enorme ruimte in de molen deed ons fantaseren over de prachtige mogelijkheden, die je als beroepsmolenaar in zo'n molen zou hebben. Jammer dat "De Hoop" alleen maar lege zolders biedt: geen maalwerk, maar wel slag- en blaaswerk van de plaatselijke muziekvereniging. Verder is de molen leeg.

Toen iedereen was gearriveerd, werd de vergadering geopend. We werden verrast door de bijzondere lage opkomst van slechts drie leden in opleiding plus de vijf leden van het afdelingsbestuur. En dat terwijl het afdelingsbestuur aan alle 68 Zeeuwse leden een uitnodiging had verstuurd. We geven het mooie weer maar de schuld....

Nadat iedereen zich had voorgesteld, werden diverse zaken behandeld, waarbij het ledenbestand van de afdeling en de lesstof tot de hoofdonderwerpen behoorden. Men maakt zich binnen het afdelingsbestuur zorgen over de vergrijzing van het ledenbestand. De aanwas van nieuwe leden is minimaal; het aantal nieuwe leden, dat vroegtijdig afhaakt, is vrij hoog evenals de gemiddelde leeftijd van de nieuwe leden. Men maakt zich ook zorgen over de bij veel Zeeuwse leden in opleiding heersende geringe motivatie om het getuigschrift te willen behalen. Blijkbaar wil men vooral draaien/malen en verder eigenlijk niks. Een van de oorzaken daarvan zou bij de lesstof liggen. Dit omvangrijke en groeiende pakket zou nogal afschrikwekkend zijn! Dat is eigenlijk vreemd. Als er een vangstok of iets dergelijks naar beneden valt, dan moet je schrikken, niet als er een fraai brok informatie op de deurmat ploft! Er werden enkele suggesties gedaan, die zouden kunnen voorkomen, dat men als "vers" lid schrikt van de omvang van het geboden lespakket.

Er is lang gesproken over de opleiding. De afdeling Zeeland is bezig de activiteiten rond de opleiding aan te trekken. Daarbij is de ondersteuning van de leerlingen een belangrijk aandachtspunt van het afdelingsbestuur. Bovendien is het huidige instructeursbestand, zoals dit op papier staat, niet meer actueel. Een aantal instructeurs is niet meer als zodanig actief.

Rond 22.30 uur werd de vergadering gesloten. Afgesproken werd elkaar de volgende morgen rond 9.30 uur te ontmoeten bij "De Hoed" te Waarde. Vandaaruit zou de excursie beginnen.

Tijdens de excursie traden de heren Van Eenennaam en De Witte op als gids. 's Middags werd de heer De Witte afgelost door de heer Hazelager, de huidige afdelingsvoorzitter. Als eerste bezochten we "De Hoed" te Waarde. Deze standerdmolen werd grondig bekeken en besproken. Ook het sinds kort nabij de molen geplaatste wipmolenmodel werd van nabij bekeken. Molenaar A. Cornelisse liet "De Hoed" nog even malen. Ideaal, dat je zo'n kast op drie plaatsen kunt vangen!

Vervolgens reden we naar Borssele voor een bezoek aan de "De Hoop en Verwachting". Hier werd gewerkt aan het vervangen van de korte spruit en de korte schoren, die al klaar lagen op de molenwerf. Molenaar J. Schipper was aanwezig met leerling P. Hazelager (de afdelingsvoorzitter). De molen draaide; koffie, thee en bolussen stonden klaar. Heerlijk! De molen werd uiteraard van boven tot onder bekeken, waarbij vooral de slechte potroede in de belangstelling stond. Dit "barrel" was al diverse malen opgelapt met stukken blik en een doos popnagels!

Na het afscheid en het maken van foto's reden we verder naar Serooskerke, voor een bezoek aan molen "De Hoop". W. de Hoop (toepasselijk!) trad op als molenaar en "leermeester" voor J. Wierda. Gelijk werd de kennis van het bestuur op de proef gesteld, met vragen over de bolspil (met name over het ontbreken van een verstelbaar kussenblok) en over de keerneut in de busbalk van de steenspil. Onze kennis bleek voldoende om suggesties aan te dragen voor het oplossen van de problemen (gelukkig maar!). Na het molenbezoek nuttigden we het middagmaal in het naastgelegen restaurant.

De volgende halte werd Wissenkerke, molen "De Onderneming" van molenaar/eigenaar R. Verhage en molenaar T. Mulder. Leerling J. van Dijke was ook aanwezig. Deze molen is nog (of weer) in bedrijf. Er wordt zoveel gemalen, dat het grote onderhoud wel eens in het gedrang lijkt te komen. Planning is erg belangrijk, evenals de medewerking van subsidiërende instanties. Voorlopig draait alles redelijk, zeker dankzij het nieuwe wiekenkruis en de prachtige biotoop. De bovenbonkelaar en de staat van het muurwerk leverden zo ongeveer de meeste gesprekstof op. Onder het genot van kof-

fie, thee en cake praatten we nog even na. De heer Verhage deelde nog ansichtkaarten uit, waarna we afscheid namen.

We vervolgden de reis naar Zonnemaire, molen "De Korenbloem". Ook al zo'n mooie molen, van bescheiden afmetingen. Maar daardoor niet minder interessant. Molenaar D. Haak heeft er al vele jaren werk in zitten om deze molen gerestaureerd te krijgen en te documenteren. Voor de restauratie heeft hij zoveel mogelijk gegevens op papier vastgelegd en menig uurtje gewijd aan het tekenen van de inrichting. Ook hier werd onze kennis getest, maar we moesten het antwoord (nog) schuldig blijven. Het ging over het doel van een houten snaarschijfje in een raamwerk tegen de muur. Een mysterie. Wat overigens opviel, was hoe volgepropt deze vrij kleine molen is. Drie koppels stenen op de steenzolder. Dit komt de bedrijfsvoering niet echt ten goede, want op een normale manier een koppel stenen openleggen valt helemaal niet mee. Er is nauwelijks ruimte voor!

Uiteindelijk namen we afscheid van de molenaars en onze gidsen. Met hun allen hebben ze ons een prima zaterdag bezorgd, die mede door het perfecte molenweer nog lang in onze herinnering zal voortleven. Molenaars en bestuursleden van de Afdeling Zeeland: hartelijk dank!

namens het bestuur van het GvVM, Andreas de Vos

Zeilmakerij van Neerven bv

opgericht

1925

**van Neerven's
MOLENZEILEN**

'N BEGRIP

VOOR DE MOLENAAR IN

NEDERLAND, BELGIE

EN DUITSLAND

IN KATOEN, WK77 EN

MARLON BOLUS ROOD

D.van Erpstraat 1

5341 AK OSS Nederland

Telefoon 0412-624028

Telefax 0412-627973



Sinds 1925

Actie Magma 2000

In het middagedeelte van de Algemene Ledenvergadering van 4 april 1998 gaf de heer T. Scheepbouwer van de firma Magma Applications een lezing over middelen voor brandbescherming van rieten dakbedekking. Mede gezien de recente molenbranden een zeer actueel onderwerp.

De heer Scheepbouwer sprak ook over de terughoudendheid van moleneigenaars met betrekking tot het toepassen van brandwerende producten op de rietbedekking van hun molen. Bij wijze van stunt bood de heer Scheepbouwer aan twee molens gratis geheel (uitwendig) een behandeling te geven met het brandvertragende product. Zodoende worden alvast twee molens beschermd, waarbij ze gelijk tot voorbeeld kunnen dienen om de terughoudendheid voor dit product te verminderen. Door een vlugge reactie van Ida Wierenga viel molen de Goliath direct in de prijzen. Deze molen zal een van de twee gelukkigen zijn.

Het Gildebestuur heeft aan de heer Scheepbouwer toegezegd een tweede molen uit te zoeken die voor het aanbod in aanmerking zal komen. Het bestuur heeft besloten dit via een kaartenactie te doen. Dit houdt in:

Stuur een kaart of foto van uw rietgedekte molen naar het gildebestuur. De gelukkige molen

zal daaruit worden bepaald via loting. Om uw molen mee te kunnen laten dingen naar de prijs gelden de volgende regels:

- het rietdek dient **maximaal 1 jaar oud** te zijn, *)
- inzenden tot **uiterlijk 15 oktober 1998** (dit wegens de afronding van de actie en afspraken met Magma Applications)
- over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd

namens het Gildebestuur,

Andreas de Vos

*) door deze eis zullen er maar erg weinig molens in aanmerking komen, vrezen wij - red.

Verrassingen en teleurstellingen op NMD in Zeeuws-Vlaanderen

Kruiningen, De Oude Molen

Op NMD besluit ik deze keer eens aandacht te besteden aan Zeeuws-Vlaamse molens. Ik begin echter met een bezoek aan een molen in Zuid-Beveland, omdat die zo'n beetje ligt aan het begin van de toerit naar het veer Kruiningen-Perkpolder. Zo tegen elf uur arriveer ik bij De Oude molen. De molen draait in de zuiden-tot-zuidoostenwind vrolijk rond met twee volle zeilen en twee duikertjes. De molenaar heeft een vlaggelijn tussen de wiektoppen gespannen. Naast de molen wappert de vlag van de gemeente Reimerswaal. De molen, volgens een erbij geplaatst paneel gebouwd in 1801, is zo'n typisch Zeeuws achtkantje, staand op stenen stiepen en bekleed met dakleer. Het gevlucht is afgezet d.m.v. een schakelketting in de kleuren oranje en grijs.

Binnen maak ik kennis met molenaar Hans Oele, wiens gezicht oplicht, als ik mij bekend maak als redactielid van de Gildebrieff. "Ik lees uw stukjes in de Gildebrieff", zegt hij met een duidelijke waardering in zijn stem en daarvoor ben ik hem zeer erkentelijk. Enthousiast vertelt hij allerlei bijzonderheden over de molen; over het paneel aan de weg bijvoorbeeld. Daarvoor heeft de burgemeester van Reimerswaal gezorgd. "Een echte molenliefhebber", zegt Oele. "Destijds was hij burgemeester van Benthuisen, toen de restauratie van de molen daar werd gerealiseerd". Oele vertelt, dat hij al bezoek heeft gehad van een bus met Vlaamse molenliefhebbers en ook van een Amerikaans echtpaar, Helen en Bill Diehl, dat heel Europa door reist. Ze deden hem een balpen cadeau met daarop de inscriptie van hun naam.

Oele vreest voor nieuwe bebouwing op het terrein naast de molen. Daar is een fabriek voor de verwerking van vlees met bijbehorend pakhuis gesloopt. Hij is bezig mais te breken voor eenden- en kippenvoer. De molen heeft een paar zestiender kunststenen en een paar zestiender blauwe stenen. Op een gegeven moment vindt Oele, dat de molen te snel draait en gaat van de twee volle zeilen ook twee duikertjes maken. Daarbij laat hij mij een gedeelte van een oude roede zien, die bij de fundering van de molen werd teruggevonden. Weer binnen ontdek ik een typisch kenmerk van de constructie van deze molen: De "begane grond" heeft in de velden, waarin geen deur aanwezig is, veldkruisen. Deze veldkruisen maken echter geen deel uit van de weeg, maar staan meer naar binnen. Er is dus een ruimte tussen deze kruisen en de weeg. Op de eerste zolder maken de kruisen wel deel uit van de velden. De molen heeft een relatief klein spoorwiel en een wel heel klein gaffelwiel.

Om kwart voor twaalf besluit ik richting boot te gaan. Deze zal me om 12.00 uur naar Perkpolder brengen. Ik plaats mijn naam in het gastenboek en neem hartelijk afscheid van Hans Oele, met wie ik eigenlijk nog wat langer had willen doorpraten, want hij is een boei-



De Oude Molen te Kruiningen

end verteller. Ik krijg van hem een stencil over de molen, een zwart/wit-foto van de molen en een sticker van de gemeente Reimerswaal mee.

Aan de overkant wacht mij eerst een aantal teleurstellingen. In Groenendijk staat de standerdmolen met twee volle zeilen stil in overhekstand. Aan de achterkant staat boven in de molen een luik open. Het gevlucht is afgezet met hekken. Maar waar is de molenaar? Niemand aanwezig. Ik maak een paar foto's en rijd door naar Kuitaart.

Ook daar wacht mij een teleurstelling. Al van verre zie ik, dat het gevlucht van de molen in deplorabele staat verkeert. Die molen zal dus niet zijn opengesteld voor publiek, neem ik aan. Door dan maar naar Hulst....voor de volgende teleurstelling. Ook deze zo prachtig op de stadswal liggende molen is niet in beweging. Over de stadswal met daarop monumentale bomen loop ik erheen. Op de toegangsdeur van de



De "Eben Haëzer" te Spui

molen is een briefje geprikt met de mededeling: "Molenaar afwezig van 4 - 18 mei. Ook op Nationale Molendag gesloten". Jammer! Wachten mij nog meer teleurstellingen in Zeeuws-Vlaanderen?

Spui, Eben Haëzer

In Spui in ieder geval niet. Dit gezellige witte beltmolentje bezocht ik eerder op 6 augustus 1988, samen met twee Friese molenenthousiastelingen, die dat weekend bij mij logeerden. Aan de voet van de molen ligt een kleine boomgaard en de laatste bloesems zijn nog in de bomen aanwezig. De molen krijgt heel wat bezoekers te verwerken, zowel van dorpsbewoners als van fietsers, die meedoen aan Landelijke Fietsdag. Voor de molen is een stand opgesteld van de Nederlandse Hartstichting. Tegen de standhoudster zeg ik, dat ik na mijn bezoek aan de molen even bij haar langs zal komen. Boven herken ik molenaar Ko Cappon, die ongeveer van mijn leeftijd moet zijn, maar mij herinnert hij zich niet meer. Hij legt uit, dat Eben Haëzer betekent: "Tot hier toe heeft de Here ons geholpen". Hij is bezig met het malen van Zeeuwse tarwe. Hij zegt, dat hij een telg is uit een oud molenaarsgeslacht en dat hij bezig is zijn zoon het vak te leren. De familietraditie is dus voorlopig veilig gesteld, al zal die niet meer dezelfde economische betekenis meer hebben als vroeger. Hij vertelt, dat hij zelfs z'n lagere school niet heeft afgemaakt, want in de oorlogsjaren was zijn hulp in het molenaarsbedrijf hard nodig en na de oorlog was hij daarin feitelijk onmisbaar geworden.

De molen heeft geen reguleur en dus kan hij eigenlijk niet bij de licht vandaan.

Daarom heeft hij een kennis in de molen rondlopen, die het publiek rondleidt en uitleg geeft. Ook deze heer, Dirk Stam, is van mijn generatie. Het talrijke publiek, onder wie veel kinderen, luisteren belangstellend naar zijn uitleg. Die belangstelling blijkt duidelijk uit de vragen, die er regelmatig worden gesteld.

Ik klim naar boven in dit kleine molentje, waardoor mijn bewegingen noodzakelijkerwijs iets krijgen van "kruip door - sluip door". Het kruiwerk is Engels en de bovenas is achtkantig. De vangbalk bevindt zich boven het rechter voeghout. Ook het luiwerk bevindt zich op de kapzolder. De molen heeft een klein spoorwiel en een steenschijffloop, die verhoudingsgewijs groot is. Dirk Stam vertelt, dat er vroeger nog een koppel stenen en ook nog een zgn. roggesteent in de molen aanwezig waren. Nu is nog maar één koppel. En nu is er al zo weinig ruimte. Hij vertelt verder, dat er pas vijf jaar geleden elektriciteit in de molen is aangelegd. Dan laat hij mij iets bijzonders zien, dat in de molen aanwezig is en dat met de molen feitelijk niets te maken heeft, maar voor de streek beslist historische waarde heeft. Het is een heel oude koffer met flesjes. In de flesjes bevinden zich de opgedroogde resten van monsters uit het productieproces van een vroegere stijfsel- en glucosefabriek, die te Sas van Gent heeft gestaan. Ik vind het tijd om afscheid te nemen van Ko Cappon en Dirk Stam. Van Ko krijg ik nog een boekje over de molen mee. Ik loop de boomgaard in om nog wat opnamen van de molen te maken. Als ik dat doe, herinner ik me weer, hoe ik me tien jaar geleden verbaasde over de foutief geschilderde N in de naam van de molen en in het woord anno op de baard. De schuine streep van de N is hier niet noordwest-zuidoost, maar noordoost-zuidwest weergegeven! In tegenstelling tot wat ik gedaan zou hebben, nl. dit zo snel mogelijk te verbeteren, heeft men het zo gelaten, waarschijnlijk als historische bijzonderheid. En daarvoor kan ik begrip opbrengen, als ik er even over heb nagedacht. Het geeft iets geheel eigens aan deze molen. Ik ga, zoals ik had beloofd, nog even langs de stand van de Nederlandse Hartstichting. Daar liggen o.a. stickers "Verboden te roken". Hiernaar was ik al lange tijd op zoek. Ik krijg er een paar gratis mee. Verder een vlaggetje van de Nederlandse Hartstichting en het boekje "Feiten over roken, smoesjes doorgeprikt".

Hoek, Windlust

Naar Hoek is het van hier niet ver en tot mijn genoegen is ook molen Windlust in beweging. Het zou ook vreemd zijn, als dat niet zo was, want één van de grootste Zeeuwse molenliefhebbers is hier de molenaar, Frans Weemaes, wiens naam ik al talloze malen ben tegengekomen of heb horen noemen, maar die ik tot nu toe nog nooit heb gesproken. In het dorp is het een drukte van belang vanwege een braderie. Daardoor enigszins in de war gebracht, parkeer ik de auto eigenlijk veel verder van de molen dan nodig is en ben ik genooddaakt een groot deel van het dorp door te lopen, alvorens bij de molen aan te komen. Ik heb er al eens eerder voor gestaan, maar toen was er niemand aanwezig. Nu kan ik naar boven.

Op de eerste verdieping ontdek ik een buil, op de tweede een mengmachine. Op de derde zolder tref ik

Frans Weemaes aan, die mij in het volgende half uur heel wat bijzonderheden over de molen vertelt en me daarbij meeneemt tot in de kap. De molen heeft vijf zolders en een vlucht van ruim 22 meter. We beginnen echter op de stelling. Frans vertelt me, dat de molen veel last heeft van lekkage door de molenromp heen. Hij wijt dat o.a. aan het feit, dat de romp aan de buitenzijde een harde steensoort en aan de binnenzijde een zachte steensoort heeft. Volgens hem had de steensoort zowel binnen als buiten hetzelfde moeten zijn en wel een harde. Zes jaar geleden zijn de voegen van de buitenmuur weggehakt en is de buitenmuur opnieuw gevoegd en tevens van een algenlaag ontdaan. Die algenlaag had nooit verwijderd mogen worden, is Frans van mening, die zorgde voor een soort film op de romp. De romp is daarna geïmpregneerd. Maar na deze behandeling was de toestand slechter dan ooit, aldus Frans. Hij vertelt, dat het oorspronkelijk de bedoeling was de molen nog een verdieping hoger te maken. Doordat het geld op was, is dat niet doorgegaan.

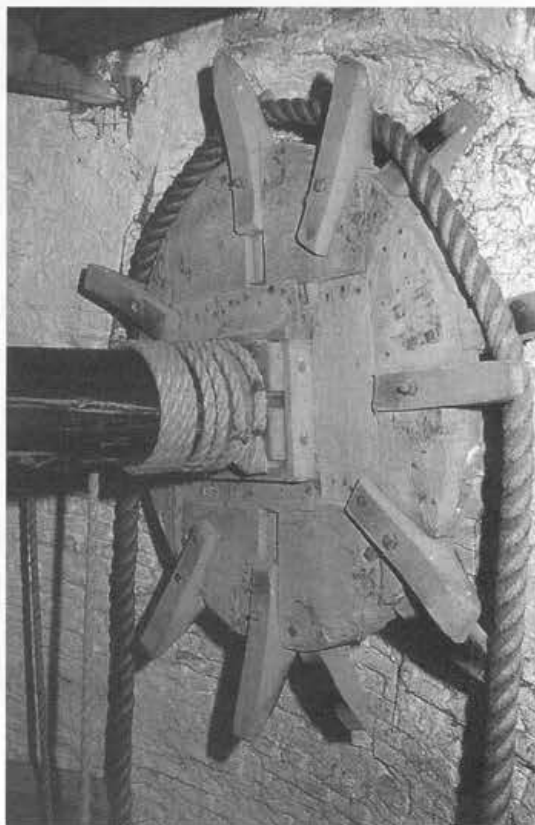
Het spoorwiel is het bovenwiel geweest van een standermolen, die tot 1856 bij de Molendijk in Hoek heeft gestaan. Over de koppels stenen vertelt Frans iets heel interessants. Hij noemt ze achtereenvolgens de voersteen, de kropsteen (met een kuipdeksel uit één stuk!) en de builsteen. De voersteen levert ca. 1000 kg/uur, de kropsteen ca. 300 kg/uur en de builsteen ca. 150 à 200 kg/uur. Je zou verwachten, dat dat te maken heeft met de aantallen staven van de verschillende steenrondsels, maar dat is niet zo, aldus Frans. Het verschil in productie wordt veroorzaakt door het scherpstel op de diverse stenen. Wie zou dat hebben verwacht?

Opmerkelijk is het gaffelwiel, dat geen hele, maar halve gaffels heeft. Om het luiwiel zit een oude autoband. Meer standermolen-onderdelen komen we op weg naar boven tegen: De trap naar de kapzolder is compleet overgenomen uit de standermolen en draagt het jaartal 1726. De draagbalken van de kapzolder zijn de hoekstijlen van de standermolen geweest. De pal heeft geen kammen, maar is een balk met inkepingen; dat is een Vlaams kenmerk. Het bovenwiel is geschilderd in opvallende kleuren: blauw, groen, rood en wit. Het heeft kammen van Surinaams groenhart. Merkwaardig is, dat ook de kammen van de bovenbonkelaar van die houtsoort zijn gemaakt. Frans zegt, dat dat enigszins op elkaar invreet, maar dat het meevalt, als de zaak goed in de was wordt gehouden. De bovenas is achteraan verzwaard met een zwaren ijzeren ketting. Om het bovenwiel ligt een ijzeren bandvang. Boven het penlager is een extra sprinbeugel aangebracht. De pokhouten blokjes daartegenaan maken deze beugel tot een soort tweede lager.

Ik bedank Frans voor datgene, wat hij mij heeft verteld en heeft laten zien en ga op weg naar de volgende molen. Zou ik er nog één draaiend of malend aantreffen? Het is al over vieren.

Biervliet, De Harmonie

Als ik Biervliet nader, zie ik, dat de molen draait, maar zonder zeilen. Bij het betreden van de molen kom ik één bezoeker tegen, die juist de molen verlaat. Verder is er niemand aanwezig. Ik ontdek een getuig-



Het gaffelwiel met de halve gaffels in de "Windlust" te Hoek

schrift op naam van molenaar/eigenaar P.J. Lijbaart. De molen ziet er nogal armoedig uit. Er is één maal-koppel aanwezig, dat gedeeltelijk openligt. In de kap ontdek ik, dat ook deze molen een metalen bandvang heeft. Een pal is er niet. Aangezien ik met niemand een gesprek kan voeren, heeft het geen zin hier nog langer te blijven.

De molen in IJzendijke draait niet. Wel ontdek ik, dat de molen slechts drie zeilen heeft. Ook de molen in Schoondijke is niet (meer) in beweging en zonder te stoppen vervolg ik mijn weg, richting Zuidzande. Als er meer molens gedraaid hadden, was ik zover nooit gekomen.

Zuidzande

Tot mijn verbazing blijkt de molen van Zuidzande nog in beweging te zijn. Er is een vlaggelijn tussen de wiek-toppen gespannen en er zijn vier halve zeilen voorgelegd. Als ik het pad naar de molen oploop, verlaat ook hier juist een bezoeker de molen. Maar net als in Biervliet is ook in deze molen geen molenaar aanwezig. Ik ontdek twee opvallende zaken in deze molen, nl. een reguleur op de luizolder (!). De werking daarvan wordt via een metalen buis, die door enkele zolders heen gaat, naar de maalstoel overgebracht. Ik vraag me af, of de werking door die lange overbrengingsweg nog wel effectief is. Volgens een waarschuwing op



De speciale zwichtlijnklamp in het hekwerk (links boven het venster) van de molen te Nieuwvliet

een bordje mag ik zonder begeleiding niet naar de kap, als de molen draait. Maar omdat er niemand aanwezig is, besluit ik toch een blik in de kap te werpen en daar ontdek ik de tweede bijzonderheid: de molen heeft een houten (!) bandvang.

Ook hier blijf ik maar kort, omdat ik met niemand kan spreken. Ik rijd naar Retranchement, maar deze molen is niet meer in beweging. Hetzelfde geldt even later voor de molen van Cadzand. Het is tenslotte al kwart voor zes.

Nieuwvliet

In Nieuwvliet is er echter op de molen nog activiteit te bespeuren. Als ik kom aanrijden, is de maalploeg juist begonnen met afzeilen. Ik ontdek, dat de molen een bijzondere staartbalk heeft en molenaar in opleiding Koos Cornelis vertelt me, dat het een oude scheepsmast is. De molen is pas gerestaureerd en Cornelis heeft zelf veel van dat restauratiewerk verricht. Evenwel heeft hij het diploma vrijwillig molenaar nog niet behaald. Daarom heeft de molenaar van de korenmolens van IJzendijke hier vandaag de honneurs waargenomen. "Vandaar, dat die molen stilstond", zeg ik en ik vertel, dat me is opgevallen, dat er maar drie zeilen waren. "Oh", zegt Cornelis, "dat is eigenlijk wel een mooi verhaal. Een onderhoektouw was zo uitgelopen, dat de vogels er hun nestmateriaal uit haalden. Op deze wijze heeft hij dat zeil uiteindelijk verspeeld tijdens het draaien van de molen."

Omdat men bezig is af te zeilen, ontdek ik, dat er op het hekwerk een speciale zwichtlijnklamp is bevestigd. Iets dergelijks heb ik nooit eerder gezien. Ook de vlag-

gelijn wordt ingehaald. Ik neem een kijkje binnen in de molen en bewonder het fraaie resultaat van de restauratie. Ook in deze molen zit de reguleur hoog in de molen. Cornelis vertelt me, dat de eigenaar, de heer Isaac Michielsen, de molen binnenkort zal overdragen aan een stichting in oprichting, de Stichting Molen Nieuwvliet. De papieren daarvoor liggen op dit moment bij de notaris. "Als de overdracht een feit is", zegt Cornelis, "krijgen we een koppel blauwe stenen terug, dat nu nog bij een boer hier vlakbij ligt."

Ik vertel hem van mijn verdere belevenissen op deze dag, ook van de molens, die ik draaiend aantrof, zonder dat er iemand in of bij de molen aanwezig was. Over Zuidzande vertelt Cornelis, dat de molenaar, tevens eigenaar, daar, Piet de Hulster, op Koninginnedag een lintje heeft gekregen, omdat hij dit jaar z'n 65-jarig jubileum als molenaar viert. Dat betekent, dat Piet de Hulster al behoorlijk op leeftijd moet zijn. Het betekent ook, dat De Hulster zijn molen door en door zal kennen en dus precies zal weten, wanneer hij die kan laten draaien zonder er zelf bij aanwezig te zijn.

Het is intussen half zeven geworden en ik besluit huiswaarts te keren. Als ik in Breskens aankom, ben ik juist te laat voor de boot. Mijn auto is de eerste in de rij voor de volgende boot. Dat wordt een half uur wachten. Ik besluit bij een kraam een ijsje te kopen. Ik moet drie gulden neertellen voor een klein kuipje met twee bolletjes ijs. En het smaakt nog waterig ook.....

Jan van der Vlies

Friese Molendag, zaterdag 26 september a.s.

Op zaterdag 26 september a.s. houden we weer een Friese Molendag voor alle collega's uit alle windstreken. Molenaars, geslaagd of in opleiding, al of niet met aanhang, zijn dan van harte welkom op een viertal molens in Friesland. Hoewel we daarvoor eerst de Noordwesthoek van Friesland op het oog hadden, hebben we inmiddels onze plannen gewijzigd. Wat is er nl. aan de hand?

Wel, om het samengaan van de beide Gildes te vieren wil de Friese leermeestersgroep een bijeenkomst organiseren, waarvoor alle instructeurs/leermeesters uit Friesland, Groningen en Drente zullen worden uitgenodigd. Bij die ontvangst willen de Friese leermeesters niet alleen graag kennismaken met hun collega's uit deze regio, maar houden ze ook een presentatie van de tot nu toe gevolgde opleidingsmethode in Friesland. Na een uitvoerige uitleg willen zij een discussie mogelijk maken over alle facetten van de molenaarsopleiding om zodoende tevens op de hoogte te geraken van eventuele andere methoden.

Deze uitwisseling van kennis lijkt ons een goede zaak. In overleg met elkaar hebben wij dan ook besloten om de Friese Molendag en de genoemde bijeenkomst van instructeurs/leermeesters te combineren. Ook het voornemen van het nieuwe Friese afdelingsbestuur om te komen tot meer samenwerking met de afdelingen Groningen en Drente speelt een rol bij dat besluit. De combinatie van de beide gebeurtenissen betekent echter wel, dat wij onze keuze dit jaar moeten laten vallen op molens, waarvan er één in ieder geval dusdanige faciliteiten kan bieden, dat een grote groep molenaars op gepaste wijze kan worden ontvangen. En dat is zeker het geval bij zaagmolen "De Jager" in Woudsend (Fries Molenboek nr. 116). In het naastgelegen "molenhuis" zijn uitgebreide mogelijkheden aanwezig voor een goede ontvangst (en verzorging!).

Als andere te bezoeken molens moeten we vanzelfsprekend molens in de naaste omgeving van Woudsend kiezen. Onze keuze is gevallen op korenmolen "Het Lam" te Woudsend (Fries Molenboek no. 115), de korenmolen van Sloten (Fries Molenboek no. 120) en de spinnekop "Doris Mooltsje" te Oudega (Fries Molenboek no. 148 - de molen is inmiddels weer opgebouwd).

Alle instructeurs/leermeesters in Groningen, Drente en Friesland zullen t.z.t. schriftelijk een persoonlijke uitnodiging van de Friese leermeestersgroep en het molendagcomité ontvangen. In die brief zullen nadere bijzonderheden omtrent die dag zijn opgenomen. De opname van dit artikel in de Gildebrief en de Utskoat geldt als uitnodiging voor alle andere molenaars en belangstellenden. Wij nemen aan, dat alle bezoekers van de Friese Molendag - wij hopen, dat het er heel veel zullen zijn - de molens in Woudsend en de molen in Sloten gemakkelijk weten te vinden. In die molens zullen wij routekaartjes klaarleggen, waarop de weg naar "Doris Mooltsje" duidelijk staat aangegeven.

De gastheren-molenaars zullen wij binnenkort benaderen om hun medewerking te vragen en wat bijzonderheden te regelen. Alvast dank, collega's! Tot slot van dit artikel kunnen wij nog meedelen, dat de leermeesters/instructeursgroep in Friesland van plan is om op de 26ste september tevens weer een "openbare lesdag" te organiseren. Hieraan zal t.z.t. via de media voldoende bekendheid worden gegeven.

Molensliefhebbers, noteer in uw agenda: 26 sept. a.s. Friese Molendag. U bent welkom vanaf 10.00 uur.

Betty Gremmé en Dirk Kamminga

Molendag Tielerwaard op zaterdag 14 november a.s.

Toen vorig jaar de Molenstichting voor het Gelderse Rivierengebied 25 jaar bestond, is ter gelegenheid daarvan een open dag georganiseerd van al haar molens en ook nog van enkele andere. Vooral in de Tielerwaard is het druk geweest, reden, waarom dit jaar wederom een open dag is vastgesteld op de tweede zaterdag van november. Op die 14e november zullen de volgende molens zijn geopend en zo mogelijk malen:

Wadenooyen	poldermolen (conisch gangwerk en gietijzeren onderwiel)
Geldermalsen	beltkorenmolen "De Bouwing" en de poldermolen in deze plaats
Waardenburg	de zeskante korenmolen op molenpol (zie artikel in Molenwereld no. 4) en de

Haaften

Hellouw

poldermolen van deze plaats (met Dekkerpompen en een Dekkerrondsel)
stellingkorenmolen "De Blauwe Reiger" met unieke biotoop aan de Waaldijk
Gelderlands twee enig overgebleven wipmolens (de Voorste en de Achterste) en weidemolen 't Veertje

In een klein gebied vindt u zo 9 molens van diverse pluimage, uw belangstelling meer dan waard. Helaas kan, door tegenwerking van de bewoners van het molenhuis, molen "De Vlinder" te Deil aan deze dag niet "meedoen". Bel voor meer informatie: Jan Knecht, tel. 0418-581840



Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd.

Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk.

Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken.

Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters.

Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel.

U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar:

Wilhelmina Textieldiensten B.V., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.

Wilhelmina



werkt aan schoner werken[®]

Wilhelmina Textieldiensten b.v. Kanaaldijk Z.W. 9, 5706 LD Helmond,

Telefoon: 0492 598181, Fax: 0492 526105.

Steunpunten in Apeldoorn, Bergen op Zoom, Hoogeveen en Woerden.

- BON** Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- ☐ nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
 - ☐ het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

Peellandse Molendag

In tegenstelling tot wat er in de krant Nederland Molenland staat, organiseren wij niet op zaterdag 3 oktober, maar op **zondag 4 oktober** weer ons tweejaarlijks evenement, de **'Peellandse Molendag'**. Op deze dag zullen wij van zoveel mogelijk molens in het werkgebied van de Peellandse Molenstichting de deuren openzetten en er bij voldoende wind ook mee draaien of malen. Als u niet alle molens weet te vinden, geen nood: op alle molens liggen plattegrondjes, waarop de molens, die open zijn, staan aangegeven, zodat u zelf uw route kunt bepalen. Tussen 11.00 en 17.00 uur bent u welkom op:

1. Asten	gesloten standerdmolen	
2. Bakel	St. Willebrordus	gesloten standerdmolen
3. Gemert	De Bijenkorf	achtkante stellingmolen
4. Lieshout	De Vogelenzang	ronde stenen belt-molen
5. Lieshout	De Leest	ronde stenen belt-molen
6. Liessel	De Volksvriend	ronde stenen belt-molen
7. Mierlo	halfgesloten standerdmolen	
8. Milheeze	Laurentia	achtkante belt-molen
9. Someren	De Victor	ronde stenen belt-molen

10. Someren	Den Evert	halfgesloten standerdmolen
11. Vlierden	Johanna-Elisabeth	ronde stenen belt-molen
12. Zeilberg	Maria-Antoinette	achtkante belt-molen

U ziet wel, onze regio herbergt veel verschillende molentypen. Veel molens hebben ook een hele geschiedenis van bijv. verplaatsing of verhoging achter zich. Dus te zien en te horen is er genoeg. Helaas zal de 'Holtensmolen' te Deurne nog niet te bezichtigen zijn, omdat de restauratie van deze graan- en oliemolen nog niet geheel is afgerond. Wel zal de Geldropse koren-molen "'t Nupke", al hoort die niet tot het werkgebied van de Peellandse Molenstichting, zijn deuren open hebben staan.

Meer inlichtingen kunt u krijgen op elke werkdag na 17.00 uur op ons secretariaat, Zomerland 104, 5663 HW te Geldrop, tel. 040-2863567. Op de Peellandse Molendag zelf kunt u tussen 11.00 en 17.00 uur inlichtingen krijgen op de Geldropse koren-molen "'t Nupke", tel. 040-2851229.

secretaris Peellandse Molenstichting,
J.H. Tielemans

Voor de laatste maal: 7 juni 1997

Eigenlijk weet ik niet eens, of een leerling ook iets te berde mag brengen in de kolommen van de Gildebrieff. De poging daartoe doe ik toch maar, omdat ik op 7 juni 1997 samen met René Peereboom - die in het vorige nummer commentaar gaf over reacties op de gedenkwaardige gebeurtenissen van die dag - draaide op koren-molen "Kijkduin" in Schoorl. Ook ik ken inmiddels, na een aantal jaren ervaring als leerling, de boeken en de werkelijkheid met betrekking tot verraderlijke weersomstandigheden in de lente en in de zomer, als er een rustig en o zo vriendelijk windje uit het zuidoosten waait. Wij waren, zo vonden we beiden, gewaarschuwd. Daarom hebben we de nodige controles (pal, kettingen, bliksemafleider) nog eens extra gedaan. Bij de eerste windstilte, rond 3 uur, zijn we direct in actie gekomen en hebben we in enkele minuten grof en snel afgezeild, wetend, dat de wind daarna uit het noordwesten zou kunnen komen. Intussen hadden we nog maar 30 kg tarwe kunnen malen (met windkracht 3 à 4), terwijl er nog vele kilogrammen ter maling lagen te wachten voor de bakker van het dorp. Niettemin: we waren gewaarschuwd. Want de wind ging inderdaad om naar het noordwesten. Een mooie, stabiele,

strakke en rustige maalwind van kracht 4 à 5 bij een (nog) heldere hemel, onbewolkt.

We hebben toen gedelibereerd over "Hoe verder?". Tom Bos, de voormalig leraar van René Peereboom en mijn huidige leraar, was met vakantie. René en ik hadden het idee, dat Tom ons het omkruisen en opnieuw opzeilen op het noordwesten waarschijnlijk zou hebben ontraden. Zeker met vier volle en ondanks het feit, dat vier volle in acute situaties altijd sneller af te zeilen zijn dan vier halve.

Uiteindelijk - een duidelijke fout, naar later bleek - besloten we om dat toch maar te doen. Maar niet dan nadat wij de pal nog eens extra hadden geïnspecteerd en de kettingen en de bliksemafleider op de juiste plaats hadden gelegd. We waren tenslotte met ons tweeën. En hadden we niet kort daarvoor grof weten af te zeilen in enkele minuten? Bovendien hadden we afgesproken het weer extra secuur in de gaten te houden! Bij de minste of geringste verandering zouden we de actie van kort daarvoor kunnen herhalen, dachten we. Intussen maalden we door, één man aan de meelgoot, de ander constant oplettend in de deuropening.

Bij de eerste donderslag, héél ver in het zuiden,

hebben we de vang er onmiddellijk opgelegd. De lucht was verrassenderwijs in recordtempo merkwaardig grijs geworden. De wind kwam nog steeds uit het noordwesten, maar viel kort daarna helemaal weg. En terwijl er vanuit zee een onheilspellend zwarte wolkenpartij naderbij rolde in een tempo dat ik nog nooit had gezien (maar René ook niet) - hoewel ik al jaren in Schoorl en dus aan zee woon -, hebben we tenminste toch nog kans gezien om in allerijl twee zeilen af te zeilen om daarna, toen de storm uit het zuiden vanachter de wieken pas echt losbarstte met een kracht 10, de pal erin te laten vallen en de roede met kettingen muurvast te borgen. Schade was er na afloop niet, noch aan de zeilen, noch in de kap. Maar toch, een misrekening van minder dan twee minuten.

Dat was mijn leerlingervaring op die dag in de late lente van 1997. Een ervaring, die mij heeft geleerd, dat de waarschuwing voor de verraderlijkheid van een dergelijk weertype in dat gedeelte van het jaar alleen maar terecht is. Maar ook is het, gezien de vele reacties in de Gildebrieven na het gebeurde tot nu toe, mijn ervaring, dat de ongelooflijke snelheid, waarmee op één dag die twee windomslagen plaatsvonden, in weerwil van wat erover in de boeken staat, blijkbaar ook de

meest doorgewinterde vrijwilligers en ook opleidende molenaars heeft verbaasd, verrast en soms overrompeld.

Uiteraard moet een leerling het niet alleen hebben van de som der uitzonderingssituaties. Hij moet onder die omstandigheden ook iets leren uit de opbouwende reacties van hen, die meer ervaring hebben met dit soort situaties en hun ervaringen willen doorgeven. Ook uit de reacties op het Schoorlse geval, waarin blijkbaar een fout werd begaan. Een fout, die omstandig, eerlijk en openhartig werd beschreven door mijn leraar René Peereboom. Een fout, die terecht werd becommentarieerd door vele anderen. Niet alleen van een fout leert een leerling. Hij leert vooral van de reacties op die fout!

Dat nu lijkt mij juist de meerwaarde van de beschrijving van die uitzonderlijke gebeurtenissen. Met fouten en feilen, publiek gemaakt in de GILDEBRIEF, voor leerlingen van nu. Want die leerlingen van nu zullen in de toekomst de molenaars van onze molens zijn. Was dat niet ooit de bedoeling van de GILDEBRIEF?

Hans Woestenburger,
leerling vrijwillig molenaar
op molen "Kijkduin" in Schoorl

Nogmaals de hoep

Malen om den brode?

- baktarwe / bakrogge
- meel, bloem en mixen
- *Natuurgraan*
-kleinverpakking
- levering door heel Nederland
- advisering

**MOLEN
DE HOOP -
WERVERSHOOF**

Zijdwijk 15 - 1693 NZ Wervershoof
telefoon 0228-582720 - fax 0228-581314

Wij produceren onder H.A.C.C.P.

Ik wil graag een reactie geven op de artikelen over de hoep in de Gildebrieven 97/3 en 98/2. Met name over het laatste artikel door Jaap Dekker en het weerwoord van Gerrit Pouw. Na het lezen van dit stuk besloot ik Gerrits eerdere artikel er eens op na te slaan. De reactie van Jaap en het weerwoord van Gerrit in GB 98/2 hadden mij namelijk aan het denken gezet en eerlijk gezegd werd ik effies niet goed!

Ik heb daarom puntsgewijs (net als Jaap en Gerrit) mijn commentaar op papier gezet. Ik heb geprobeerd dit zo eenvoudig mogelijk te houden, zodat iedereen het kan begrijpen. En zij, die het niet begrijpen, mogen van mij best een stukje overslaan. Hier komt-ie:

Ik heb drie boeken met technische gegevens, waarin de lineaire uitzettingscoëfficiënt van staal als volgt genoemd staat: $11,7 \cdot 10^{-6} \text{ K}^{-1}$.

Oftewel: 0,0000117 per graad Kelvin (komt overeen met Celsius). En 0,0000116 is daarmee vergeleken een verwaarloosbaar verschil; daar hoor je mij niet over.

Verder is de elasticiteitsmodulus van staal: $E = 210 \cdot 10^3 \text{ N/mm}^2 = 210000 \text{ N/mm}^2$, en de wrijvingscoëfficiënt tussen staal en hout: $f = 0,2 \text{ à } 0,5$. De lage waarde geldt dan onder vochtige omstandigheden en de hoge waarde onder droge omstandigheden.

Dan stel ik nog even, dat ik een bovenwiel heb met een diameter $D = 2800 \text{ mm}$ (straal $R = 1400$

mm), waarom een stalen hoep ligt van 4 mm dik en 350 mm breed. Die hoep heeft dan een dwarsdoorsnede A van $4 \times 350 = 1400 \text{ mm}^2$ (die breedte is een gemiddelde van wat maten uit "Molenvielen" van Sipman).

1. Wat een geneuzel over een spatie! Onvolgende nullen afdoen als "zelffoutje" en daarentegen het tikfoutje van een ander (spatie in het getal) afkraken als "...toch moeilijk voor...". Erg kinderachtig!

2. Dat "aantrek" niet hetzelfde zou zijn als "krimpen" is maar gedeeltelijk waar. Beide verbindingen zijn gebaseerd op het uittrekken van metaal. In het geval van de hoep met spiekoppeling doe je dit door met de spie het metaal van de hoep uit te rekken, als hij al om het wiel zit. Met krimpen bereik je hetzelfde, maar nu maak je de hoep gesloten (als een velg) en "rek" je hem uit door verwarming. Na montage en afkoeling blijft een blijvende rek en trekspanning in het metaal over, want het wiel, waarom de hoep nu zit, is eigenlijk te groot.

Rek van de voering bij aanslaan van de spie: die wordt **niet** tenietgedaan door de wrijving met het wiel. Neem een breed elastiek en doe dat om een rond voorwerp, bijvoorbeeld een fles. Dat elastiekje is onze voering, de fles het wiel. Zie figuur A. Knijp met twee vingers het elastiekje strak rond de fles en kijk heel goed naast je vingertoppen: daar rekt het elastiek behoorlijk. Maar hoe verder van de vingers af, hoe minder erg de rek is. Op een bepaalde afstand van de vingertop beweegt het elastiek niet meer over de fles. Op dat punt wint de wrijving het van de trekspanning in het elastiek en rekt het niet verder. Bij een elastiek kun je goed zien wat er gebeurt, want dat rekt beter dan staal.

Het bewijs hiervan is een beetje technisch:

Zie figuur B: een hoep met spiekoppeling, waarbij op punt 1 de spie aan de hoep trekt en op punt 2 geen rek in de hoep meer optreedt. Tussen de punten 1 en 2 zit een hoek α (de griekse α). Het hele verhaal geldt overigens voor beide helften van de koppeling: en de hoep, vandaar de verticale (deel)lijn door de figuur. Als ik de hoep vanaf de spiekoppeling langs de omtrek gaande in oneindig kleine stukjes verdeel, dan krijg ik figuur C. Die stelt schematisch één van de oneindig kleine stukjes hoep voor met daarin weergegeven welke krachten erop werken. F_1 is de kracht van de spiekoppeling op het blokje (of de trekkracht die het stuk hoep rechts van het beschouwde blokje uitoefent) en F_2 de kracht die de rest van de hoep moet uitoefenen om het beschouwde blokje op zijn plaats te houden. De kracht dF_n is de kracht op het blokje, dat het wiel moet uitoefenen om het blokje op zijn plaats te houden (de hoep knijpt het wiel samen), en dF_f stelt het kleine beetje wrijvingskracht op dat stukje hoep voor. Met behulp van dit plaatje en een zootje wiskunde kun je uitvogelen, dat er evenwicht binnen de hoep is, als de totale wrijvingskracht tussen hoep en wiel even

groot is als de trekkracht die de spiekoppeling uitoefent. Dit is afhankelijk van de wrijvingscoëfficiënt f en de hoek α . Nadat je wat wiskundig hebt geworsteld, blijkt, dat het geval, als $f \cdot \alpha = 1$

Met $f = 0,5$ levert dit een hoek α van 2 radialen = $114,6^\circ$.

Bij een wiel met een diameter van 2800 mm levert dit een stuk hoep op van 2800 mm vanaf de spiekoppeling aan beide zijden van de koppeling.

Dat de wrijvingskracht de uitrekking teniet zou doen, is dus onzin! Over een afstand van 2800 mm komt rek voor, van 0 tot maximale rek. Zie ook het elastiekje. Merk ook op, dat de grootte van de spiekracht geen rol speelt!

Dat de Wet van Hooke niet zou gelden voor rek langs een boog, is ook onjuist. Gerrit Pouw verwacht "de lineaire toestand" met "lineair verband". Namelijk het lineaire verband tussen kracht (spanning) en rek (verlenging) van een metaal tijdens elastische vervorming, dat de Wet van Hooke beschrijft! Nogmaals: zie elastiekje! (De Wet van Hooke geldt ook voor afschuiving. Schuifspanning en normaalspanning (normaal in de zin van: loodrecht, dus trek en druk) zijn de belastingen, die in metaal optreden bij vervorming). Bovendien, als de Wet van Hooke niet op zou gaan voor niet-lineaire (d.w.z. niet-rechthoekige) deformatie, zou het dan mogelijk zijn metaal te buigen en terug te laten veren? Ik ben bang van niet, want dat betekent, dat je altijd plastische deformatie zou hebben.

Dan de 50 N/mm^2 , die Jaap Dekker noemt: kracht is spanning maal oppervlakte, oftewel de kracht nodig om in een hoep met een doorsnede van 1400 mm^2 een spanning van 50 N/mm^2 te krijgen is $50 \times 1400 = 70000 \text{ N} = 7000 \text{ kg} = 7 \text{ ton}$!

Waar haalt Jaap die 50 N/mm^2 vandaan? Heeft-ie daar bewijzen voor? Heeft-ie soms 2,4 mm verplaatsing van de hoep-einden gemeten bij montage? Ik heb er geen bewijzen voor, maar een trekkracht van 7 ton in een hoep lijkt me wat veel. Ik vermoed, dat de rek van 2,4 mm van Jaap eigenlijk het "wegwerken" van de speling tussen hoep en wiel is (sorry, geen bewijs daarvan). Wat ik wel kan uitrekenen, is, dat bij een trekspanning van 50 N/mm^2 de rek $50/210000 = 0,000238$ bedraagt. Dit getal is de lengteverandering gedeeld door de oorspronkelijke lengte. Bij een hoeplengte van 8796,5 mm is de verlenging bij die belasting 2,1 mm.

Een wiel met een diameter van 2800 mm (i.p.v. 3000) heeft een hoep met lengte $\alpha \cdot 2800 = 8796,5 \text{ mm}$ (i.p.v. 9424,8 mm en dat is bij lange na geen 10 meter!! Nou snap ik wel, dat Gerrit voor het gemak even alles afrondt, maar ruim een halve meter verduisteren?!)

Dan de invloed van de wrijvingswarmte: als de molen wordt gevangen, kan de temperatuur in de hoep oplopen tot 200° à 280°C . Bij een buiten-temperatuur van 15°C wordt het staal dan 185° tot 265°C warmer. Dat resulteert in een lengtever-

andering (toename) van 19 respectievelijk 27,3 mm, die bij een hoepdiameter van 2800 mm de straal 3 respectievelijk 4,3 mm doet toenemen (diameter 6 tot 8,6 mm groter).

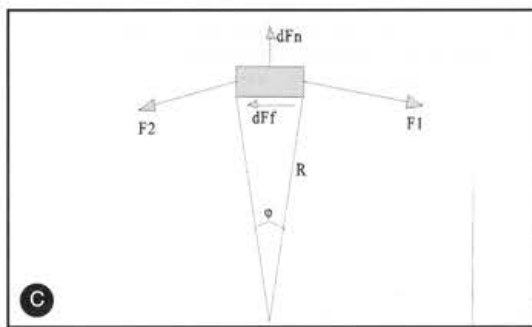
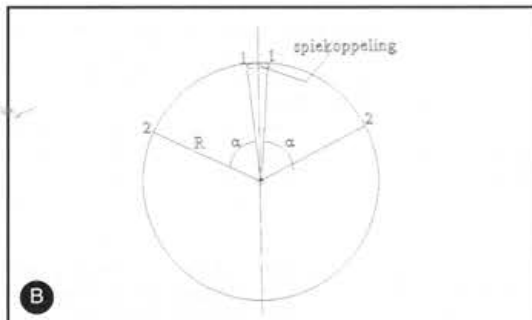
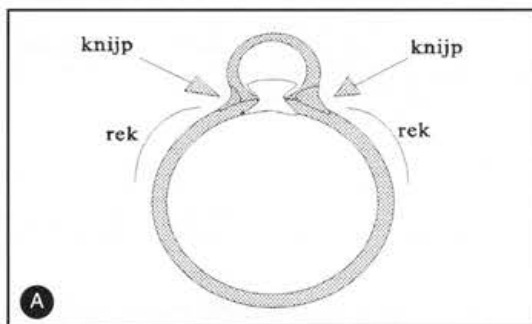
Enige verkorting van de hoep t.g.v. het ontspannen (spiekracht valt weg, metaal rekt weer terug) is te verwaarlozen t.o.v. de lengtetoe name (diameter toe name) door de opwarming: 2,4 mm verlenging geeft een 0,38 mm grotere straal (0,76 mm grotere diameter). Dat is nauwelijks de moeite!

3. 200°C of zelfs 280°C lijkt erg hoog, maar het verweer van Gerrit lijkt aannemelijk. Bovendien: heb jij al eens gevoeld, Jaap? Heb jij al eens zo hard en lang moeten vangen, dat de kap blauw stond van de rook? Ik ook niet! Wat ik wel weet is, dat een wiel met een bult, die daardoor gedurende een deel van de omwenteling vrij fors tegen de vang duwt al behoorlijk warm kan worden. Daarvoor hoeft je niet echt hard te draaien, zolang het spul maar stevig genoeg aanloopt. En dan is die hoep warmer dan flink handwarm! En dat heb ik wel gevoeld!

4. De hoep komt los, zonder twijfel, maar zolang de vang erop ligt, drukt-ie de hoep tegen het wiel. Mogelijk duwt de hoep ook terug t.g.v. de uitzetting, zodat de aandrukkracht tussen hoep & wiel kleiner is dan tussen vang & hoep. Ik weet 't niet. Hangt misschien ook af van de plaats van de spiekoppeling op dat moment: binnen de vang of juist in het stuk "niets" tussen sabelstuk en buikstuk.

5. Als je de vang licht, komt de hoep los, als hij genoeg is uitgezet, nadat er is gevangen. Hij zakt dan van het wiel af naar de pen toe, net als de vang zelf tijdens het vangen en lichten zou doen, als er geen klampen of kettingen zouden zijn om hem op zijn plek te houden. Ik kan het vanachter mijn bureau niet zien, maar mogelijk ontbreekt bij de gewraakte hoepen het door Jaap genoemde stalen blok, zoals Sipman dit beschrijft. Het stalen blok dient het door de hoep glijden van het wiel tegen te gaan, door een groot draagvlak te leveren tegen het hout van het wiel. Veel groter en sterker dus dan de kleine vlakken, die de "lussen" van de spiekoppeling bieden. Die zijn te laag en smal en wippen zo over de rand van de keep of drukken zich door het hout omhoog. Dit blok helpt niet tegen het naar achteren zakken van de hoep naar de pen toe. Daar zijn "de oortjes van Gerrit" voor nodig. Over Gerrits verweer verder geen commentaar. Ook taatspotten van koningsspillen gaan na heet lopen pas fikken, als de molen al even stil staat.

6. Gerrits verweer is prima, maar de "aanklacht" van Jaap is zonder meer terecht, want Gerrit was wat onduidelijk over de functie van de "oortjes" in het laatste stukje van zijn betoog in Gildebrief 97/3. De ouderwetse en "beproefde" methode voor een hoep met spiekoppelingen (want dat is ook niet echt nieuw) is dan met zo'n stalen blok bij elke koppeling aan de oplopende kant. De hoepen, waarvoor Gerrit zo bang is, zijn prima hoepen, maar op de verkeerde manier gemaakt. Ze



missen namelijk die blokken (neem ik aan, want Gerrit zegt er niets over). Ik ben er niet zeker van, maar ik denk, dat de hoep met spiekoppeling ouder is dan de hoep met houtschroef-bevestiging.

Al met al doen beide heren enkele uitspraken, waarvan ik het idee krijg, dat ze niet goed weten waarover ze het hebben. Vervolgens kraakt de een de ander af, nadat Jaap Gerrit erop heeft gewezen, dat hij een factor 100 verkeerd zit. "Zetfoutje"! Ik vertouw erop, dat Gerrit Pouw enige deskundigheid via praktijkervaring heeft verworven, waar het hoepen en vangen betreft, en dat zijn waarschuwing in Gildebrief 97/3 zonder meer ter harte genomen kan worden. Misschien, dat hij aan het slot van zijn eerste betoog iets minder vaag had kunnen zijn om verwarring te voorkomen, maar soms komen je hersenspinsels op papier wel eens niet zo goed uit de verf.

Verder werd ik eigenlijk "effies niet goed" van het geleuter eromheen! Ik betreur het hierom des

De Zaanse rouwtraditie

Toen ik de vorige Gildebrief (98/2) opensloeg, viel mijn blik direct op het artikel over het rouwen van molens van Gerbrand de Vries. Ik las het meteen door. Als molenaar op een Zaanse oliemolen breng ik onze eeuwenoude traditie toch minimaal eenmaal per jaar tot leven (op 4 mei). Hoewel het in het artikel een molen buiten de Zaanstreek betreft, gaat men uit van de Zaanse traditie. Ik heb de betreffende literatuur er nog eens op nageslagen. De Zaanse wijze van rouwen is echter nog wat ingewikkelder dan de beschrijving in het bovengenoemde artikel doet vermoeden.

Literatuur

Het boek "Over Molens der Familie Honig" (te beschouwen als een olieslagershandboek), geschreven door Pieter Boorsma (1871-1951), de Zaanse molenkenner bij uitstek, bevat een hoofdstuk, getiteld "Over het rouwen der Molens", waarin de manier van rouwen in de Zaanstreek wordt beschreven. Boorsma is bij mijn weten de enige, die het rouwen uitgebreid heeft beschreven. Husslage zegt er ook iets over in zijn boek "Windmolens" en het boek "Zwaaiende Wieken" van H.A. Visser bevat een beschrijving, die duidelijk van Boorsma is overgenomen.

Onderhouten

Gerbrand stelt, dat de eindborden, aan de Zaan schuifborden genoemd, altijd aanwezig bleven. Dit is echter niet juist. Boorsma beweert, dat de "onderhouten" buiten beschouwing werden gelaten. Dus als de molen stilstond, waren zij uitgenomen. Als de rouwende molen weer ging draaien, werden de schuifborden weer geplaatst. Boorsma heeft dit enigszins verwarrend opgeschreven. Molenmaker Gerrit Husslage zegt het in "Windmolens" veel duidelijker (en simpeler): "...overleed de patroon, dan werden alle twintig windborden verwijderd en de molen iets minder dan in kruis gezet.... Voor de nabestaanden bleef de molen enkele dagen staan rouwen, maar in de meeste gevallen ging hij weer malen met de *onderste borden* er weer op." Het is dus niet zo simpel als bij de landelijk bekende rouwstand. Dan rouwt een molen alleen, als hij stilstaat!

Rouwduur

Een ander punt wordt door Gerbrand niet genoemd, namelijk de tijdsduur van de rouw. Dit is evenwel door niemand precies beschreven. Voor de betekenis van de nummers verwijs ik naar het artikel van Gerbrand in de vorige Gildebrief. Volgens Boorsma was dit voor de verschillende rouwgraden ongeveer als volgt:

- I, II en III Molen stond stil tot de dag na de begrafenis. Daarna begon hij weer te malen (met rouwborden afgeslagen). Op zon- en feest-

dagen stond de molen in de gewone rouwstand, d.w.z. "een weinig door de rechtstand heen". Deze periode duurde meestal 1 jaar en 6 weken. Op werkdagen stond het kruis dus recht.

- **IV t/m VIII** Molen stond slechts stil tijdens de begrafenis. Werd het rouwen op zondagen in acht genomen, dan was de duur daarvan korter naar gelang de graad van bloedverwantschap.

- **IX** Molen stond alleen stil, als het tijdens de begrafenis windstil was. Hoe lang er in dat geval met de windborden werd gerouwd, staat nergens beschreven.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk, dat de molens niet lang stilstonden. Dit is, gezien de industriële aard van de molens, niet verwonderlijk. De productie moest zo spoedig mogelijk weer kunnen worden hervat. Er moest tenslotte een aantal gezinnen van leven.

Wiekstanden

Husslage's uitleg is duidelijk in tegenspraak met Boorsma's lezing, als het gaat over de stand van het kruis (zie het citaat in de derde alinea). Boorsma gaat in de zwaarste rouwgraad uit van de kruisstand, terwijl Husslage zegt, dat de molen iets voor het bereiken van de kruisstand werd gevangen. Husslage's bewering wordt bevestigd door een foto van oliemolen "'t Pink" in de zwaarste rouwstand. De foto dateert van begin deze eeuw. Ik ken echter geen andere foto's van een molen in (een) rouwstand. Gezien de grote hoeveelheid Zaanse molenfoto's zou je zeggen, dat er toch wel enkele moeten zijn. Wie heeft ze? Oud-molenmaker Boorsma gaat echter niet zo ver, dat hij de standen nauwkeurig in graden opgeeft. Alleen de uiterste stand is bekend; de tussenliggende standen moesten dus worden geschat. Veel mensen zullen zelf wel eens hebben ondervonden, hoe moeilijk het is om de juiste stand te bepalen bij "in kruis", "in vreugde" of "in rouw".

Wat er nog van over is

"Wat is er nog over van de rouwtraditie aan de Zaan?", zult u u nu misschien afvragen. Dat is een stuk makkelijker te zeggen, aangezien De Zaanse Molen in 1983 een "Reglement voor maai-ploegen" heeft opgesteld. Dit stuk bevat een hoofdstuk, getiteld "Aanwijzingen voor vreugde- en rouwstanden". Hierin worden de volgende rouwstanden beschreven (de nummers verwijzen naar Boorsma) bij overlijden van:

- I de molenaar
- II echtgenote van de molenaar
- III kind van de molenaar
- IV ouder resp. schoonouder van de molenaar
- VI bestuurslid, erelid of lid van verdienste
- VII oud-molenaar, eigenaar of een lid van de maai-ploeg
- IX algemeen; zie hieronder

De rouwstanden zijn d.m.v. tekeningen uitgewerkt. Hierbij is echter geen hoek opgegeven. Als eerste kent men de zgn. *Algemene rouwstand*, welke gelijk is aan Boorsma's no. IX. Hierbij dient de buitenroed een hoek van 22° te maken met de horizon. Deze stand wordt toegepast bij de 4 mei-herdenking. Als de overheid verzoekt om een rouwuiting of als er een persoon is overleden, die voor de vereniging belangrijk is geweest, hangt daarbij tevens de vlag op de kap halfstok. Het grote verschil met vroeger is, dat er nu voor de molenaars en de maaipluogleden wordt gerouwd i.p.v. voor de patroon en zijn familie. Raar eigenlijk, maar de molenarbeiders kwamen vroeger in het geheel niet voor.

Overgewaaid?

Uit het artikel van Gerbrand maak ik op, dat er feitelijk geen gegevens voorhanden zijn

betreffende de wijze van rouwen in Uitgeest en omgeving. Geen prent, geen schilderij, foto of beschrijving, die het gebruik van de Zaanse rouwmethode buiten de Zaanstreek zou kunnen bevestigen. Wel is bekend, dat ook in Uitgeest het "mooizetten" van molens werd (of wordt) gebezigd in geval van huwelijksfeesten. Het "mooimaakergoed" van de Zaanse spreker spreekt natuurlijk heel erg tot de verbeelding. Vandaar, dat dit gebruik op een gegeven moment is overgenomen.

Persoonlijk lijkt het mij nogal stug, dat zo'n omslachtige, om niet te zeggen ingewikkelde en puur op de moleneigenaar gerichte wijze van rouwbetuiging ooit buiten de Zaanstreek in gebruik is geweest.

Ranko Veuger, Wormerveer

In België gaat de negende molenaarscursus van start

Deze cursus, opgezet door de V.Z.W. "Levende Molens" met als doel molenaars op te leiden en te begeleiden, wordt nu voor de eerste keer in de Belgische provincie Limburg gegeven.

Over geheel Vlaanderen vinden we molenaars, die deze vorming volbrachten en die garant staan voor degelijk onderhoud van en het werken met dit ambachtelijk/architecturaal erfgoed. Als de kandidaten de nodige proeven succesvol hebben afgelegd, krijgen zij een diploma uitgereikt namens de Vlaamse Gemeenschap.

De negende molenaarscursus voor het verkrijgen van het diploma Meester-Molenaar begint op 19 september 1998. De cursus wordt gehouden op 10 zaterdagen. Iedere zaterdag is er een theorieles in de ochtend, in de middag gevolgd door een bezoek aan één of meer water- of windmolens in de regio. De lessen worden gegeven door ervaren leraren/molenaars, die de nodige pedagogische kennis hebben. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- staakmolens
- bovenkruisers
- geschiedenis van het malen
- wielen en overbrengingen
- restauratietechnieken, monumentenwetgeving en subsidiëeringsmodaliteiten
- molenfuncties
- graankennis
- watermolens
- weerkunde
- onderhoud, smeermiddelen, houtkennis

Bovendien dient de kandidaat een stageperiode van minimaal 100 uur te doorlopen op malende wind- of watermolens in zijn omgeving. Een stageboekje moet door de kandidaat worden bijgehouden.

Praktische gegevens en voorwaarden

- de deelnemers moeten minstens 16 jaar oud zijn
- de lessen worden gegeven in "t Borrelhuis", Witte Nonnenstraat 28 te Hasselt. Deze plaats is goed bereikbaar en is gelegen aan het Kolonel Dusartplein. Er is parkeergelegenheid
- Lesdata: 1998: 19 september; 3 en 17 oktober; 7 en 21 november; 5 en 19 december 1999: 30 januari; 13 en 27 februari
- de theorielessen beginnen om 9.30 uur en eindigen om 12.30 uur

Men kan zich voor deze cursus opgeven door storting of overschrijving van 4500 BF op rekeningnummer 434-0014821-81 t.n.v. VZW Levende Molens, Abdijstraat 75, 9400, Ninove onder vermelding van "cursus molenaar". In dit bedrag zijn begrepen: cursuskosten, syllabus en verzekering tijdens het molenbezoek en de stageperiode. Tevens ontvangt men het tijdschrift "Levende Molens".

Voor meer informatie:

- Provinciaal Molenmuseum, Puyenbrug 5, B-9185, Wachtebeke, tel. (09) 342 42 40
- Secretariaat Levende Molens, Abdijstraat 75, 9400 te Ninove, tel (054) 33 16 73
- Frederix Eddy, Koning Albertlaan 61, 3920 te Lommel, tel. (011) 54 34 34

Frederix Eddy

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook houtworm, boktor en zwam een uitgesproken voorliefde voor ons nationaal monumentenbestand.

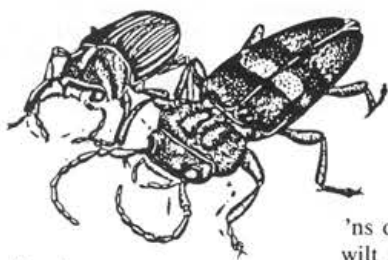
En waar uw belangstelling opbouwend is, gaan zij nogal afbrekend te werk.

Resultierend in schade-posten van miljoenen guldens. Voorkomen blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs helemaal niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil bij u langs komen voor inspectie. De kosten van deze inspectie zijn nul komma nul, waar ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie



Links de houtworm, rechts de boktor. Samen veroorzaken ze voor miljoenen schade aan monumenten.

duidelijke tips over bescherming.

Vul de bon in en stuur 'm op. Oók als u eerst onze uitgebreide dokumentatie

'ns onder de loep wilt nemen.



RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?

☐ Wilt u mij eerst dokumentatie zenden?

Naam: _____

Bedrijf: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
of bel gratis: 06-0226600

De poldermolens aan de Schelluinsevlief

Ter gelegenheid van Nationale Molendag werd in Gorinchem een boekje onder bovenstaande titel gepresenteerd. In het stadsarchief was in de nalatenschap van A.L. van Tiel, de Gorcumse molenkenners en amateurhistoricus, die in september 1996 overleed, een manuscript aangetroffen over de geschiedenis van de Oost- en Westmolen van Gorinchem. Dit manuscript werd bewerkt en aangevuld met nieuwe gegevens, die o.a. werden verstrekt door de huidige vrijwillige molenaars Jos van der Bruggen en Arie van der Plas, door Leen van Aalsburg en door ing. Jan den Besten.

Huub Phielix, voorzitter van de Stichting Vrienden van de Gorcumse Molens, bood de eerste exemplaren van het boekje aan aan de heer Bert van 't Land, oud-voorzitter van de Stichting Stadsherstel (thans wethouder van Ruimtelijke Ordening en Verkeer) en aan Jan den Besten. Phielix wees de aanwezigen op een aantal problemen, die spelen rond de twee wipwatermolens langs de Grote Schelluinsekade. De molens hebben tot het begin van de jaren '70 gezorgd voor de waterhuishouding van de polder de Banne van Gorinchem en Kwakermaat, gelegen tussen Gorinchem, Arkel en Schelluinen. Daarna is hun functie overgenomen door twee elektrische gemalen. Beide molens malen sindsdien "in circuit", d.w.z., dat het uitgemalen water weer terugstroomt. De duikers, die voor de toevoer van dat water zorgen, hebben echter onvoldoende capa-

citeit, waardoor de schepraders van de molens onvoldoende in bedrijf kunnen zijn.

Een ander probleem is de windbelemmering. Nadat de molens buiten gebruik waren gesteld, zijn in de directe omgeving sportvelden aangelegd, die men omzoomde met bomen en struiken. Deze bomen zijn flink gegroeid en de struiken zijn dermate dicht geworden, dat de molens daarvan veel hinder ondervinden. "Als men op de korenmolens in de stad al moet gaan zwichten, komen deze molens nog maar net rond. Molens en bomen gaan nu eenmaal niet samen", concludeerde Phielix. Hij stipte nog een derde probleem aan, namelijk de aanwezigheid van de bonte knaagkever en de boktor in enkele balken van de Oostmolen. Twee diersoorten, die vooral in monumentenkringen zeer worden gevreesd. Ze nestelen zich vooral in oud eikenhout en verteren dit van binnenuit.

Van 't Land deelt de zorg over het knagend ongedierte. Hij was als raadslid vanaf 1978 betrokken bij de plannen tot restauratie van de beide molens, die vanaf 1971 hadden stilgestaan. Hij wees erop, dat de houding tegenover het groen in de loop der jaren sterk is veranderd. Aan de hand van kaarten, waarop alle in de loop der jaren geplante bomen staan aangegeven, zal worden bekeken, welke bomen er wel en welke er niet thuishoren. In overleg met de betrokken partijen wil hij zoeken naar een compromis, waarbij de molens zijn gegarandeerd van vol-

doende windtoevoer, maar de sportvelden toch een relatieve beschutting behouden. De gemeente wil ook onderzoeken, of en hoe de watertoevoer naar de molens kan worden verbeterd.

In de schuur van de Westmolen was een tentoonstelling ingericht over de geschiedenis van de beide molens. Gedurende de zomermaanden zal deze tentoonstelling bekeken kunnen worden in korenmolen "De Hoop".

Het aan het begin van dit artikel genoemde boekje

"De poldermolens aan de Schelluinsevlief" is uitgevoerd in A6-formaat (10,5 x 15 cm), telt 98 bladzijden en bevat foto's en tekeningen. Het kost f 5,-. In Gorinchem is het op de zaterdagen verkrijgbaar bij de vier molens. Het is ook schriftelijk of telefonisch te bestellen bij de Stichting Vrienden van de Gorcumse Molens, Postbus 539, 4200 AM, Gorinchem, tel. 0183-620897. Het wordt u toegezonden, nadat u het verschuldigde bedrag hebt overgemaakt op rekeningnr. 82.74.26.461 van de SNS-bank te Gorinchem.



De molens aan de Schelluinsevlief vroeger.....



De molens aan de Schelluinsevlief nu

Werkgroep Risicobeheer Molens

De werkgroep werd in januari jl. opgericht, tijdens de eerste vergadering in het hoofdkantoor van Mees & Zoonen Marsh & McLennan B.V. te Rotterdam. Deze verzekeringsmakelaar ondersteunt de activiteiten. In de werkgroep zitten deskundigen van allerlei bij molens betrokken organisaties.

We hebben als eerste onderwerpen op de agenda geplaatst: 1) noodplannen en 2) beveiligingsinstallaties. De Commissie Noodplannen heeft een bezoek gebracht aan Herman Meulendijks, de Utrechtse "Inspecteur Cultuurbescherming" en de voortrekker van deze nieuwe ambtelijke functie, die sinds januari dit jaar is ingesteld. In elke provincie wordt deze functie bekleed door een brandweerofficier. De inspecteur probeert verlies van cultureel erfgoed als gevolg van calamiteiten te bestrijden, maar vooral te voorkomen. Hij kan bijvoorbeeld bevorderen, dat brandweerkorpsen meer gaan oefenen op molens in hun eigen verzorgingsgebied en een aanvalsplan maken om effectief te kunnen blussen. Tijdens het gesprek met Meulendijks is de bereidheid uitgesproken om meer aandacht aan molens te gaan besteden. De groep inspecteurs is uitgenodigd te komen vergaderen in een molencomplex. Via een dialyzing en een bezoek aan een molen kunnen ze dan een begin maken met het uitbreiden van hun expertise met specifieke kennis over molens. De Com-

missie Noodplannen wil nog dit jaar met duidelijke resultaten komen.

De Commissie Beveiligingsinstallaties is met de sprinkler-deskundige Harrit Broos (projectleider beveiliging bij adviesbureau R2B in Zaltbommel) bezig een ontwerp te maken voor de goede installatie voor een molen. De huidige voorschriften maken die onnodig duur. In Rotterdam hebben we twee sprinkler-installaties in een molen bekeken, nl. in "De Zandweg" en in "De Vier Winden". In het Nationaal Centrum voor Preventie te Bilthoven hebben we ons sprinkler-installaties laten demonstreren. In dit centrum worden de voorschriften voor automatische sprinklers gemaakt. Het ziet er naar uit, dat er twee ontwerpen komen: een automatische variant met een pomp, die snel water geeft, en een goedkopere variant, waarbij de brandweer z'n materieel op de installatie kan aansluiten. Ook de resultaten van deze commissie verwachten we dit jaar.

Andere onderwerpen komen later aan de orde, bijv. subsidies, risico-analyse en voorlichting. Wij houden u op de hoogte.

Erik Stoop en Luuk van der Werf

De geslaagden van het voorjaarsexamen 1998

Maandag 11 mei op molen "De Onrust"
te Oude Pekela:

- J.G. Ypma, Oudewerfslaan 45, 9675 ER Winschoten
- W.H. van Rheen, Hamrikkerweg 14, 9943 TB Nieuw Scheemda

Dinsdag 12 mei op De Westermolen te Dalfsen
- G. Rouw, Hortensiastraat 13, 8013 AA Zwolle

Maandag 18 mei op molen "De Vink" te Herveld

- W.G. Freriks, Lorentzlaan 31, 7002 HA Doetinchem
- G.H. Graauw, Verl. Parkweg 61, 6717 GL Ede

Vrijdag 22 mei op de Loenderveensche Molen te Loenen

- J. Bes, Nachtegaallaan 66, 2665 EJ Bleiswijk
- H.F.B. Geerts, Prof. Ritzema Boslaan 78, 3571 CV Utrecht
- P.H. van Os, Utrechtseweg 413, 3731 GC De Bilt

Dinsdag 26 mei op molen "De Pegstukken" te Schijndel

- B.M.J. Tonies, St. Luciastraat 11, 5371 AS Ravenstein

- Mevr. B. Moonen-Scheffers, Doelenstraat 39, 5081 CK Hilvarenbeek
- B.A.J. Hoofs, Vinkenslag 17, 5081 RN Hilvarenbeek

Vrijdag 5 juni op molen "De Volksvriend" te Liessel

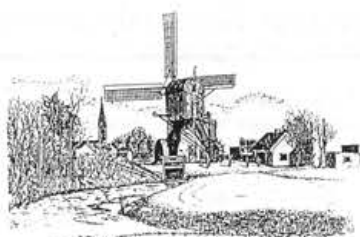
- H.N. Korstanje, Gooisehof 86, 5709 LJ Helmond
- M. Dwarswaard, Christinalaan 92, 6061 CZ Posterholt
- M.J.H. Tubeex, Luiksestraat 13, 6017 CC Thorn

Vrijdag 12 juni op molen "De Hoop" te Suameer

- J. Blom, Verkerckstraat 3, 9231 GX Surhuisterveen
- J. Braaksma, Notaris Brungerstraat 9, 9077 SZ Vrouwenparochie



DE RODE MOLEN TE OUD ADE



DE VROUWENNERMOLEN
TE OUD ADE



DE WATERLOOSMOLEN
TE RIJDWETERING

Molendag

**25 Oktober
1998**

**10.00 ~ 17.00
uur**



DE HOPPE MOLEN TE RIJDWETERING

Alkemade-Jacobsvoude



DE HOOGMADESE MOLEN TE HOOGMADE



DE GROSMOLEN TE HOOGMADE



DE BLAUWE MOLEN TE HOOGMADE

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - voor zover gereed.

Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.

Verzamelinformatie:

Praktisch lesmateriaal

De leden in opleiding dienen dit lespakket bij aanmelding aan te schaffen. Het bevat de benodigde theorie voor de opleiding.
De prijs bedraagt f 70,-.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XXII - Bovenassen

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Informatie XVI - Waarom draaien molens links-om. Waarom helt de bovenas. De tonmolen.

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Wiekssystemen voor polder- en industriemolens
Te bestellen door overmaking van f 25,- (incl. porto) op ABN AMRO rekening 55.44.45.050
t.g.v. G.J. Pouw te Naarden

Informatie XX

Kruiwerken.

Prijs: f 10,- (incl. porto).

Informatie XXI - Weercursus.

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

GRATIS UITGAVEN

- Statuten en het Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt U contact opnemen met:

de ledenadministratie

Mevr. E.N. Pouw-Schipper

Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden

tel.: (035) 694 54 28

(niet op zaterdag, dan zijn wij op de molen!)

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens

Ir. F. Stokhuyzen

Kopie op A4-formaat.

Prijs: f 25,- (incl. porto).

Te bestellen bij de ledenadministratie.

Opleiding Watermolenaar

Ing. J. den Besten

Te bestellen door overmaking van

f 50,- op girorekening 139754 t.n.v.

J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Zingende Stenen

D.J. Abelskamp

Prijs: f 45,- (incl. porto).

Rond Zingende Stenen

D.J. Abelskamp

Prijs: f 45,- (incl. porto).

Beide boeken zijn te bestellen door overmaking op girorekening 148232 van Rabobank Midden-Westland t.g.v. rekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk.

Bestelt U beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 80,- (incl. porto).

Veiligheid op Wind- en Watermolens

"De Hollandsche Molen"

Prijs: f 10,- (incl. porto).

Te bestellen bij de ledenadministratie.

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:
15 december 1998

